

Подобряване на правосъдието при контакта с деца

ИНСТРУМЕНТАРИУМ ЗА УЧАСТИЕ

Декември 2020 г.

КЛЮЧОВИ ПОСЛАНИЯ

Този инструментариум е създаден като част от проекта за „Подобряване на правосъдието при контакта с деца“. Той е предназначен за организации за правата на жените и/или децата в цяла Европа, които желаят да предприемат инициативи за участие с деца и младежи, на тема контакта с деца и домашното насилие.

ИНСТРУМЕНТ АРИУМ ЗА УЧАСТИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ

Терминология.....	1
Домашно насилие.....	1
Контакт с деца.....	1
Деца и младежи.....	1
Въведение.....	2
Използване на този инструментариум.....	4
COVID-19.....	5
Раздел 1 Контакт с деца и домашно насилие.....	6
Раздел 2 Начало.....	8
Какво разбираме под участие?.....	8
Адаптиране на моделите на участие към вашия контекст: съображения преди да започнете.....	8
Контекстуализиране на вашия подход.....	9
Съображения за домашно насилие.....	9
Ресурсни съображения.....	11
Участие на деца и младежи: съображения за приобщаване.....	12
Раздел 3: „Процес, а не само резултат“: Приемане на подход за правата на децата..	15
Преглед.....	15
Приемане на подход за правата на децата.....	16
Прилагане на подход, основан на права.....	17
Модел на участие Power Up/Power Down.....	20
Модел на участие Служител по правата на детето относно контакта с деца (Child Contact Children’s Rights Officer – CCCRO).....	28
Модел на участие Млада експертна група (Young Expert Group - YEG).....	36
Раздел 4 Разговор с властта: влияние и въздействие.....	42
Какво включва повлияването?.....	42
Съвети за повлияване.....	42
Определете към кого да се насочите.....	42

Разпространете съобщенията.....	43
Използвайте резултатите от участието в обучение/повишаването на осведомеността.....	43
Участвайте в повлияване на политики.....	43
Проучване: Пътят на децата относно повлияването върху политиката за контакта с деца в Шотландия	44
Справяне със съпротивата.....	45
Забележка за грижите.....	46
Включване на деца и младежи в повлияването	46
Подпомагане на деца и младежи да се срещнат с хора от властта	47
Подготовка на хора от властта за среща с деца и младежи	49
Списък с приложения.....	50

Терминология

Домашно насилие

Както е посочено в Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие (Истанбулската конвенция),¹ домашното насилие:

- означава всички прояви на физическо, сексуално, психологическо или икономическо насилие, които се случват в семейството или домакинството, или между бивши/настоящи съпрузи или партньори, независимо дали извършителят споделя или е споделял същото местожителство с жертвата;
- непропорционално засяга върху жените и е проява на исторически неравностойни отношения между мъжете и жените; и
- засяга децата като жертви, а не само като свидетели

Контакт с деца

В случаите на развод или раздяла на родителите, контактът с деца означава условията, при които родителят, който не живее с детето (непребиваващият родител), провежда контакт с детето. Условията могат да бъдат уточнени неофициално между родителите или по официални канали, включително съдебно производство. Този инструментариум се фокусира върху официалните правни системи, които решават дали, кога и как детето ще провежда контакт с непребиваващия родител в контекста на домашно насилие.

Деца и младежи

В този инструментариум дефиницията за „деца“ е всяко лице на възраст под 18 години, в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на детето (КПД). Ние също така използваме „младежи“, което за целите на този инструментариум, означава млади пълнолетни лица на възраст между 18 и 25 години.

¹ Council of Europe (2014) The Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence: Можете да намерите на: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e>

Въведение

Член 12 от КПД гласи, че децата имат право да изразяват своите възгледи по въпроси, които ги засягат, и освен това тези възгледи трябва да получат дължимото внимание при вземането на решения.²

Въпреки това, когато става въпрос за деца, които са изправени пред съдебни системи за контакт с деца, това право често може да бъде пренебрегнато. От проучванията, проведени в множество държави, е установено, че извършителите на домашно насилие често използват механизмите за контакт с деца като средство за продължаване на насилието над жени и деца след раздялата.³ Ако възгледите на децата относно контакта не бъдат взети под внимание, системите, които всъщност са предназначени да ги защитават, могат неволно да увеличат риска от вреда за тях и за техните майки. И обратно, ефективното прилагане на член 12 - когато децата са били напълно и ефективно включени в определянето на резултата от засягащите ги решенията - вероятно ще гарантира, че всички други права на децата ще бъдат признати и насърчавани.⁴

[Подобряване на правосъдието във връзка с контактите с децата, пострадали от домашно насилие](#) (ИСС) имаше за цел да разгледа това, като изпробва модели за по-добро отстояване на правата на децата в системите за контакт с деца и засилване на участието на децата във вземането на решения. По този начин крайната цел беше да се подобрят системите за контакт с деца, за да бъдат по-добре защитени децата и жените, преживели домашно насилие.

Проектът, координиран от партньорски организации, работещи върху правата на жените и децата в България, Кипър, Португалия, Румъния и Шотландия, тества два различни модела на участие на децата, първоначално въведени в Шотландия: един на ниво национална политика и друг на индивидуално ниво.

- **Модел на участие Power Up/Power Down (PU/PD)** – Този модел на участие се фокусира върху деца и младежи, използвайки техния преживяван опит по отношение на контакта с деца в контекста на домашно насилие, за да се повлияе и да се информира изготвянето на политики на национално ниво.

Този проект за участие беше предприет съвместно от [Scottish Women's Aid](#) и [Комисарят за деца и младежи за Шотландия](#). Проектът работи с 27 деца на

² UN Commission on Human Rights (1990) Convention on the Rights of the Child. Можете да намерите на: https://downloads.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2016/08/unicef-convention-rights-child-uncrc.pdf?_ga=2.258850190.545027101.1593081429-1790952204.1593081429

³ Bancroft, L., Silverman, J. & Ritchie, D. (2012) *The Batterer as Parent: Addressing the Impact of Domestic Violence on Families* (2nd Ed). Los Angeles: Sage; Australia's National Research Organization for Women's Safety (hereafter ANROWS) (2017) *Domestic and Family Violence and Parenting: Mixed Methods Insights into Impact and Support Needs: Key Findings and Future Directions*. Sydney: ANROWS; Bagshaw, D. Brown, T., Wendt, S., Campbell, A., McInnes, E., Tinning, B., Batagol, B., Sifris, A., Tyson, D., Baker, J. & Fernandez Arias, P. (2011) *The Effect of Family Violence on Post-Separation Parenting Arrangements' in Family Matters 86*. Canberra: Australian Government.

⁴ Lundy, L. (2007) "Voice" Is not enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child'. *British Educational Research Journal*, 33(6), pp.927-942.

възраст между 6 и 17 години, за да проучи темите за властта, правата на децата, изслушването на техните възгледи в съда и как да се подобрят изживяванията и резултатите от решенията за контакта, по отношение на деца, преживели домашно насилие. С подкрепата на специализираните служби Women's Aid децата получиха илюстриран разказ за две деца, които са преживели домашно насилие и са се сблъскали със семейната съдебна система. Разказът се основаваше на примери от реалния живот, събрани от групите на Women's Aid в Шотландия. Децата и младежите се запознаха с разказа и след това направиха промени по него, за да подобрят резултатите за децата. Чрез този процес децата и младежите успяха да идентифицират ключови области за положителна промяна и направиха препоръки за подобряване на системата за децата. След това препоръките бяха използвани за пряко информиране на националната политика и практика в Шотландия.

- **Модел на участие Служител по правата на децата при контакта с деца, преживели домашно насилие (СССРО)** – Този модел на участие се фокусира върху улесняването и овластяването на отделни деца да предоставят своите възгледи, когато съдът взема решения относно контактите им с родителя, с който те не живеят.

Моделът изисква участието на професионалист, който чрез подход, основан на правата, подкрепя преживели домашно насилие деца, да изложат своите възгледи и желания пред съдия относно контакта с децата. Този специалист е обучен да разбира и подкрепя деца, преживели домашно насилие. Работейки като защитник на децата и подкрепяйки ги да излагат своите възгледи, СССРО използва подходящи за възрастта инструменти, за да помогне на децата да кажат на съда какво искат да се случи с контакта и защо.

Проектът ИСС разработи допълнителен модел на участие, **Група от млади експерти (УЕГ)**, за да гарантира, че децата и младежите, които са били реално изложени на домашно насилие, са включени в процеса на вземане на решения по време на целия проект. УЕГ предостави своя опит по ключови дейности и посъветва възрастните как да включат децата в проекта безопасно, смислено и етично. С подкрепата на възрастните, УЕГ определи свои собствени приоритети за въздействие върху вземащите решения служители.

Използване на този инструментариум

Този инструментариум допълва по-широки ресурси за основаващо се на правата за участие на децата чрез фокусиране върху участието в контекста на контакта с деца и домашното насилие. Целта му е да използва наученото и най-добрите практики от проекта ИСС, за да подкрепи организациите за правата на жените и децата в цяла Европа да предприемат инициативи в подкрепа на участието на децата, по отношение на контакта с деца и домашното насилие.

Послание от един от младите експерти от проекта относно важността на участието

***Yello!** е Младата експертна група за проекта ИСС и нашата работа е да подкрепяме и ръководим проекта като цяло - повечето от нас имат опит в различни проекти за участие и използваме този опит, за да направим проекта още по-добър и с успешен резултат. Чрез Yello! и други проекти, осъзнах, че проектите за участие са важни и наистина ни носят полза. Освен това те ни дават глас и шанс да бъдем изслушани. Изслушването на децата и младежите трябва да бъде приоритет, както и да им се покаже, че възгледите им са от значение. Това трябва да е заложено в основата на проекта за участие.*

Проектите трябва да се оценяват редовно, за да се гарантира, че се работи в посоката на това, което се опитвате да постигнете, а за младежите е от жизненоважно значение да бъдат винаги информирани за случващото и за постигнатия напредък (Yello! приема това много сериозно; винаги получаваме актуална информация от възрастните в групата за случващото се и аз много го ценя). Младите хора обичат да се включват в проекти като тези и лично за мен е от голямо значение да бъда част от Yello! и да мога да споделям своите възгледи и мнения за неща, които засягат мен и милиони други деца и младежи. Вдъхновяващо е да виждаш как толкова много младежи проявяват достатъчно смелост да разказват за преживяванията си и искат да се борят за промяна, с цел да направят нещата по-добри за всички. Гордея със себе си и с останалите членове на Yello!, че сме толкова смели! Надявам се, че повече проекти и групи като Yello! ще бъдат създадени, за да могат повече младежи да получат възможността да бъдат чути и оценени.

Както казахме, засилването на участието на децата в контекста на контакта с деца и домашното насилие, е от решаващо значение за по-доброто отстояване на правата на децата и подобряване на безопасността както за жените, така и за децата, преживели домашно насилие. Този инструментариум има за цел да улесни подобно участие. Важно е обаче да се осъзнае, че съдържателното участие изисква значителни ресурси, време и умения. Не всеки ще бъде в състояние незабавно да приложи описаните модели в този инструментариум. Може да е необходимо полагането на усилия, за да се гарантира, че участието би било безопасно, съдържателно и ефективно преди да поемете по своя път. Ние осъзнаваме, че всеки конкретен контекст ще бъде различен и следователно ще изисква персонализирани подходи. Следователно, макар да очертаваме процесите на участие, които следвахме в проекта ИСС, те не са предназначени да бъдат окончателни; по-скоро трябва да се възприемат като насока за това кои са някои от важните елементи при извършване на работа за участие в контакта с деца и домашното насилие.

Раздел 1 предоставя преглед на ключовите проблеми, свързани със системите за контакт с деца в контекста на домашното насилие. Той изтъква приликите и разликите в държавите, които си партнират по проекта ИСС.

Раздел 2 излага общи съображения, върху които организациите трябва да помислят, когато адаптират моделите на участие към своя контекст, включително какво трябва да бъде организирано, преди да предприемат подобни инициативи.

Раздел 3 се фокусира върху *процеса* на участие в контекста на контакта с деца и домашното насилие, използвайки моделите на участие на ИСС, за да се предоставят практически стъпки и инструменти за възприемане на подход, основан на правата.

Раздел 4 се фокусира върху използването на *приноса* от участието, за да се повлияе на промяната в контекста на контакта с деца и домашното насилие, включително как да се гарантира, че децата са активни партньори в разговора с хора от властта.

COVID-19

Проектът за контакт на ИСС се проведе от ноември 2018-2020 г., включително и периода, когато всички държави по проекта бяха засегнати от пандемията от COVID-19. Този инструментариум не е специално насочен към работа при такива обстоятелства, но включва материали и размисли, произтичащи от реакциите в тази ситуация, като например разработване на начини за безопасно провеждане на работата по участие с деца и младежи посредством виртуални методи.

Раздел 1 Контакт с деца и домашно насилие

Въпреки, че партньорите по проекта IJCC, работят в пет държави и следователно работят в рамките на различни правни дефиниции за домашното насилие и различни правни процеси/рамки, много от проблемите около контакта с децата и домашното насилие бяха едни и същи. Както беше обсъдено по-рано, раздялата не означава безопасност за жените и децата; домашното насилие често продължава или дори се засилва след раздялата.⁵ Контактът с децата и съдебните процеси често се използват от извършителите, за да продължат да тормозят жените и децата след раздялата.

Този проблем се задълбочава от по-широки проблеми в съда и системата за контакт, които допълнително дават възможност на извършителите да упражняват власт и контрол. Основните прилики в петте държави включваха:

- **Липса на разбиране в съдилищата и сред юридическите специалисти за това как децата могат да бъдат засегнати от домашното насилие:** Децата могат да бъдат засегнати от домашното насилие по много начини, дори и не са свидетели на физическо посегателство. Това може да включва следене и ограничаване на времето и движенията им заедно с майка им или извършителят може умишлено да подкопава отношенията майка-дете като част от тактиката му за контрол.⁶ Въпреки това може съдилищата да не разбират как децата са засегнати, в допълнение на това, че са свидетели на физическо насилие.
- **Разделяне на родителските задължения от партньорството:** Въпреки съществените доказателства, че домашното насилие е вредно за децата, съдилищата често отделят агресивното поведение на извършителите от родителските им умения, вместо да го разглеждат като избор на родителя.⁷ Това може да доведе до нагласата, че домашното насилие над родителя, който не е извършител на домашно насилие, дори когато това е доказано, не е причина да се забранява контакта с детето. Тази философия в защита на контакта може непреднамерено да омаловажи възгледите и преживяванията на децата.
- **Двойни стандарти основани на пола:** Докато мъжете извършители често се разглеждат като „достатъчно добри“ бащи, жените често са обвинявани за „неспособността да защитят“ своето дете от домашно насилие.
- **Ограничен достъп до правни услуги:** Юридическото представителство е скъпо и често е трудно да се получи. Освен това липсват адвокати, които са

⁵Thiara, R. & Harrison, C. (2016) “Safe not sorry”: Supporting the campaign for safer child contact. Key issues raised by research on child contact and domestic violence. Commissioned literature review, Women’s Aid. Coventry: University of Warwick.

⁶Katz, E. (2016) ‘Beyond the Physical Incident Model: How Children Living with Domestic Violence are Harmed By and Resist Regimes of Coercive Control’, *Child Abuse Review*, 25(1), pp.46–59.

⁷Mandel, D. & Rankin, H. (2018) ‘[Working with Men as Parents: Becoming Father-Inclusive to Improve Child Welfare Outcomes in Domestic Violence Cases](#)’. Columbus, OH: Family and Youth Law Center, Capital University Law School.

компетентни в сферата на домашното насилие, което може да обезкуражи жените да повдигнат опасенията си за домашно насилие при дела относно контакта с деца.

- **Проблеми с участието на децата във вземането на решения:** Въпреки че всяка държава имаше различни процеси и закони около това как възгледите на децата бяха включени в съдебното производство за контакта с деца, всички се сблъскваха с проблеми при осигуряването на възможност децата да участват пълноценно и ефективно в процеса на вземане на решения в съда. Ключът към това беше, че децата трябваше да се впишат в система, ориентирана към възрастните, а не в система, разработена съобразно потребностите на децата.

Раздел 2 Начало

Какво разбираме под участие?

Правото на децата да участват, както е посочено в член 12 от Конвенцията на ООН за правата на детето, е едно от най-известните права, но може би едно от най-слабо разбираните, когато се стигне до ефективното му прилагане. Участието не се свежда единствено до изслушване на възгледите на децата, но и до това, че тези възгледи трябва активно да влияят на процеси, решения и дейности, засягащи живота им.⁸ Поставянето на деца в ситуации, в които им се казва какво могат да кажат, или излагането им на риск от вреда чрез участие, не може да се тълкува като прилагане на член 12. Комитетът по правата на детето на ООН публикува общ коментар по член 12. Той изяснява, че участието е непрекъснат процес, а не еднократно събитие. Участието включва „диалог между деца и възрастни, основан на взаимно уважение и в който децата могат да научат как се вземат под внимание техните възгледи и възгледите на възрастните“⁹ Уточнява се, че за да бъдат ефективни, етични и съдържателни, процесите на участие трябва да бъдат:

- Прозрачни и информативни
- Доброволни
- Почтителни
- Да се отнасят до живота на децата
- Подходящи за деца
- Приобщаващи
- Подкрепени от обучение
- Безопасни и чувствителни към риска
- Да се отчитат

Ще навлезем в повече подробности относно възприемането на подход, основан на правата, по отношение на участието в [Раздел 2](#).

Адаптиране на моделите на участие към вашия контекст: съображения преди да започнете

По време на нашето представяне на прилагането на моделите на участие на ИСС, ние се сблъскахме със специфични предизвикателства, които трябва да бъдат взети под внимание преди започване. Не винаги има лесни решения на тези

⁸ McMellon, C. & Tisdall, E.K.M. (2020) 'Children and young people's participation rights: looking backwards and moving forwards.' *International Journal of Children's Rights*, 28(1), pp.157-182.

⁹ UN Committee on the Rights of the Child (2009). General Comment No. 12: The right of the child to be heard. Можете да намерите на: <https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/AdvanceVersions/CRC-C-GC-12.pdf>

проблеми, но разглеждането им на ранен етап е полезно за информиране на вашия процес и за гарантиране, че участието е възможно най-ефективно и съдържателно в отстояването на правата на децата.

Контекстуализиране на вашия подход

Както казахме, ще бъде необходимо да приспособите своя подход към участието съобразно вашия специфичен контекст. Въпреки че срещнахме много прилики в различните ни държави, всички работехме в различни системи, което означава, че нашите модели трябваше да се адаптират, за да се впишат в тези системи. Например, ако работите в контекст, в който има малко разбиране или осведоменост за правата на децата или как децата са засегнати от домашното насилие, вероятно ще се наложи полагане на някаква първоначална основа за изграждане на капацитет, преди да можете да продължите с работата по участието (вижте раздела за [справяне със съпротивата](#)). Например, един от партньорите по проекта установи, че преди да се впуснат в модел на участие, той първо е трябвало да приоритизира повишаването на осведомеността относно липсата на услуги за жени и деца, засегнати от домашно насилие и да настоява за по-голяма закрила на децата, включително гарантиране на безопасността на децата по отношение на правата за попечителство.

Превод на инструменти/концепции/системи

Дейностите и ресурсите, включени в този инструментариум, бяха добавени, тъй като беше установено, че те са особено успешни в нашата работа с деца. Въпреки това, различните групи деца имат различни потребности и най-вероятно ще трябва да адаптирате материалите, за да отразяват по-добре преживяния опит и реалността на децата и младежите във вашия конкретен контекст. Например партньорите на ИСС адаптираха [оригиналните разкази на Power Up/Power Down от Шотландия](#), променяйки имената на герои или премахвайки части, които не съответстваха на контекста на тяхната държава.

Съображения за домашно насилие

Безопасност

Безопасността трябва да бъде основно съображение при всички проекти за участие на деца. Преди да започнете проект за участие с деца, трябва да има изготвена политика за закрила на децата. Всички участващи пълнолетни лица трябва да са запознати с политиката и процедурите за закрила на децата и да ги разбират. Най-добрата практика е да има определен(и) ръководител(и) за закрила на детето, който отговаря за прилагането на политиката и процедурите за закрила и действа като основна фигура, към която хората да се обърнат относно проблеми по закрила на детето (за полезен преглед на специфичните задачи и изисквания относно ръководител за закрила на детето, вижте страница

138 от [‘Оперативно ръководство за участие на деца в консултации’](#) на Междуведомствената работна група по участието на децата¹⁰.)

В допълнение към общите предпазни мерки е важно да се вземат предвид особените рискове при работа с деца и младежи, преживели домашно насилие, когато самото им участие може да ги изложи на риск от отмъщение от извършителя. Безопасността зависи от контекста, тоест елементите на безопасността, които очертаваме в този инструментариум, ще трябва да бъдат адаптирани в зависимост от конкретния контекст, в който работите. Имайте готовност да промените протоколите за безопасност, ако е необходимо. Например, в началото на пандемията от COVID-19 от партньорите на ИСС се изискваше да разработят методи за безопасна онлайн работа с деца и младежи, за да продължат с работата по участието, като например да се гарантира, че децата и младежите все още имат достъп до подкрепа.

Достъп на деца до специализирана подкрепа

Моделите на участие в този инструментариум имаха резултат при деца и младежи, които са преживели стресиращи събития през живота си. Въпреки, че се полагаха всички усилия за свеждане до минимум на стреса за участващите, предметът на работата може да събуди лоши спомени. Поради тази причина е от съществено значение да се осигури достъп до подкрепа от специалисти със специални познания относно домашното насилие и неговото въздействие върху децата. Най-ефикасно е да се включат специалисти, които вече имат установена връзка с участващите деца и младежи. Например, ако работите с деца в приют за жертви на домашно насилие, които имат изградено доверие с конкретни членове на персонала, тези хора трябва да бъдат включени в работата по участието, ако е възможно. Така се гарантира, че ако се събудят лоши спомени, децата имат някой в стаята, който вече знае тяхното минало и е в състояние да предостави съответната подкрепа, без да се налага децата да преразказват разстройващите събития. Ако не е възможно тези специалисти да присъстват на всяка сесия с децата, те трябва да присъстват на първоначалните мероприятия, докато не се изгради доверие с други водещи участници.

Ако нямате специализирана помощ при случаи на домашно насилие, препоръчително е първо да изградите партньорство със специализираните служби, занимаващи се със случаи на домашно насилие. Друг вариант е да участвате с група деца и младежи, които имат познания по проблемите около равенството между половете, но доколкото ви е известно, те не са били засегнати от домашно насилие. Винаги трябва да сте подготвени, тъй като домашното насилие често не се съобщава и може да не знаете дали някой го е преживял.

Включване на майките

Когато работите с деца и младежи, преживели домашно насилие, има още един оцелял, когото трябва да вземете под внимание. Домашното насилие е изживяване, което е споделено от жени и деца. Макар това да не означава, че те

¹⁰Можете да намерите на: <https://resourcecentre.savethechildren.net/node/3337/pdf/3337.pdf>

трябва да бъдат поставени под един знаменател, трябва да се знае, че техните изживявания се преплитат. Вземете под внимание как включването на дете в проект за участие може да повлияе на майките: например, те могат да се притесняват, че участието на детето може да „разкрие“ семейството като жертви на домашно насилие или че безопасността на детето им може да бъде изложена на риск. Оценката на риска относно включването на децата трябва да бъде споделен с майките процес, като се има предвид взаимно изживяното домашно насилие.¹¹ На майките трябва да се предоставя информация за процеса на участие по начин, който балансира правото на детето на неприкосновеност на личния живот със задължението на майката да защитава най-добрия интерес на своето дете. Например, ние сме установили, че е полезно да споделяме информация с майките за дейности, за да знаят какво ще се обсъжда като цяло, но не и да споделяме подробностите по казаното от децата при всяка сесия. По същия начин е важно да обясните на децата от самото начало, че ако сте загрижени за тяхната безопасност, може да се наложи да споделите това, което ви казват, с техните майки.

Ресурсни съображения

Капацитет

Основно нещо, което се научава от партньорите по проекта е колко време и капацитет са необходими за ефективната работа на моделите на участие. Партньорите потвърдиха, че координирането на проект като PU/PD или Група на младите експерти лесно може да се окаже работа на пълен работен ден. Ако не разполагате с работник на пълен работен ден, който да координира вашата работа по участието, помислете как да гарантирате, че лицата, координиращи работата по участието, имат посветено време в своя работен план, за да я придвижат напред.

Възстановяване и възнаграждение

Важно е също да се вземат предвид ресурсите, необходими за оценяване на времето и усилията на децата и младежите. Никога не трябва да се очаква от деца и младежи да харчат пари, за да участват: вземете предвид стойността за всички разходи, които ще трябва да бъдат покрити, като транспорт, всякакви материали, от които може да се нуждаят, както и храна и освежителни напитки. Освен това е добра практика да има въведени схеми за признаване и възнаграждаване, за да се демонстрира на деца и младежи, че тяхното участие се оценява и да се гарантира, че то е реципрочно (т.е. децата и младежите получават нещо за участието си). Това могат да бъдат например ваучери, забавни дейности/излети и удостоверения, които официално признават уменията и качествата, които децата и младежите са развили чрез участието си. Изплащания на суми в брой са друга възможност, но трябва да се внимава това да не засяга принципа на

¹¹Houghton, C. (2016) 'IMPACT Briefing 2: An ethics model for involving young survivors in policy-making'. IMPACT briefing series: children, young people and domestic abuse.

доброволното участие, нито да създава проблеми по отношение на държавните социални помощи.

Наличие на подходящо място

Нашият опит установи, че мястото, в което се предприемат дейности за участие, е от решаващо значение и трябва да се има предвид. Уверете се предварително, че имате достъп до подходящи места за извършване на дейности по участие.

Безопасността е важен елемент; възможно е да съществуват райони, които не е безопасно да се посещават от децата, поради риска да срещнат своя насилник. Ако наемате място за извършване на дейности, уверете се, че районът, в който то се намира, е безопасен за всички. Опитвайте се да се срещате на неутрални места, а не в приюти за жертви на домашно насилие.

Местата за срещи също трябва да са подходящи за деца. Работата с деца в места, ориентирани към възрастни, като офиси, може да бъде неприятно и дори плашещо изживяване. Работата в ярко, цветно пространство с удобни седалки ще помогне на децата да се успокоят.

Партньорите на IJCC са използвали този контролен списък (вж. [Приложение 1](#)) когато търсят места за извършване на дейности по участие.

Участие на деца и младежи: съображения за приобщаване

Основен принцип на подхода, основан на правата, е липсата на дискриминация (както е посочено в член 2 в КПД). Децата не трябва да бъдат изключвани от участие поради никакви характеристики; инициативите за участие трябва да избягват съществуващите прояви на дискриминация и да предприемат стъпки за активно насърчаване на възможностите за маргинализирани деца.¹² Ще разгледаме стъпките, които предприехме за създаване на приобщаваща среда за деца в [Раздел 3](#). Тук искаме обаче да обърнем внимание на три конкретни проблема около приобщаването, които се очертаха като ключови научени неща от проекта:

Удобно за деца място, използвано от партньорите по проекта IJCC в Португалия (тази снимка не включва деца, участвали в проекта IJCC и е включена с позволение на показаните младежи)

¹² Bird, D., Hagger-Vaughan, A., Pinto, L., O'Toole, L., Ros-Steinsdottir, T. & Schuurman, M. (2020) *We Are Here: A Child Participation Toolbox*. (1st ed.). Brussels: Eurochild & Learning for Well-being Foundation. Можете да намерите на: https://www.eurochild.org/fileadmin/public/05_Library/Thematic_priorities/05_Child_Participation/Eurochild/We_Are_Here_Toolbox.pdf

Пол и участие

Нашето разбиране за домашното насилие е, че то е дълбоко позовано на пола и засяга жените непропорционално. Разбираме, че домашното насилие е причина и последица от неравенството между половете. Предвид това беше важно проектите за участие да не повтарят вредните полови норми. Това включваше разглеждане на редица фактори, включително:

- Насърчаване на всички деца да участват, включително момчета и момичета - важно е момчетата да се насърчават да участват в подобни инициативи, изграждайки техния капацитет на лидери на бъдещето, като ползват гласа си за постигане на промяна. Също така е важно да се признае въздействието на домашното насилие върху момчетата и да се гарантира тяхното участие. Открихме, че момчетата нямат достатъчно представители в нашата работа по участие и препоръчваме да се предприемат стъпки, за да се гарантира, че момчетата получават подкрепа за участие чрез признаване на изживяното от тях домашно насилие и изграждане на капацитета им като съюзници в борбата за равенство между половете.
- Оспорване на половите норми и нагласи - внимавайте да не засилвате половите стереотипи в смесени групи (напр. момичетата са тихи и послушни, момчетата са лидери). Децата са изложени на подобни стереотипи от най-ранна възраст - затова е важно полът, като динамика на властта, да бъде взет предвид при работа в смесена група, за да се гарантира, че това не възпрепятства участието на нито едно дете. Може да включвате неща като предприемане на дейности с участниците във вашата група, които оспорват половите стереотипи и изграждат тяхното разбиране и осъзнаване на равенството между половете.
- Подкрепа на деца, които не приемат пола си - част от оспорването на половите норми и стереотипи е осъзнаването, че някои деца не се идентифицират с пола, който им е отреден при раждането, нито приемат какъвто и да е пол. Транс и небинарните деца са особено уязвими от тормоз поради трансфобски нагласи и е важно да се вземат предвид техните специфични преживявания по отношение на домашното насилие. Когато каните децата да се включат в работата по участие, обръщайте внимание на своите послания; изключват ли се неволно деца, които не приемат пола си?

Възраст и участие

Съдържателното, приобщаващо участие започва с предположението, че всички деца са способни да изразят своите възгледи и че трябва да бъдат подкрепяни да го правят по подходящ за тях начин.¹³ Ето защо е важно да бъдем гъвкави с изискванията по отношение на възрастта и да не възпрепятстваме по-малките деца да участват въз основа на тяхната възраст.

¹³UN Committee on the Rights of the Child (2009) General Comment No. 12: The right of the child to be heard. Можете да намерите на:

<http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/AdvanceVersions/CRC-C-GC-12.pdf>

Не предполагайте, че обединяването на деца от същата възрастова група непременно ще бъде най-добрият формат: едно осемгодишно дете може да бъде много зряло и естествено да гравитира към по-големите деца, докато друго осемгодишно дете може да се чувства по-комфортно с по-малките деца и в по-игриви занимания. По същия начин работата със смесена възрастова група не е автоматично проблематична. Децата често са склонни да поемат различни роли в такива групи, като някои са помощници/наставници, а други поемат ролята на „най-малките“.

Следователно може да бъде полезно преди началото на груповата работа да се проведат няколко индивидуални сесии с деца, за да се оцени най-добрата комбинация от групи и дейностите да се осъществят на правилното ниво, с цел да се гарантира, че всеки участник ги разбира, без да се чувства отегчен или покровителстван.

Цифрово изключване

Началото на пандемията от COVID-19 изтъкна проблема с цифровото изключване. Проектът трябваше да премине към виртуална работа с деца и младежи; много от тях обаче нямаша достъп до устройства или телефони или живеяха в селски/отдалечени райони с ограничена интернет връзка. Ключовите места за подкрепа (напр. училища, читалища) бяха затворени и това се оказа огромно предизвикателство за възможността работата с деца и младежи да продължи.

Във все по-техническия ни свят цифровото изключване е изключително актуален проблем. Имайте го предвид, когато насърчавате възможностите за участие. Не предполагайте, че децата и младежите, с които работите, имат достъп до телефони или интернет. При работа с нова група, установете индивидуално коя е най-добрата форма на комуникация. Ако голяма част от работата ви по участието предстои да се извършва онлайн, може да се наложи да инвестирате в осигуряване на устройства за децата и младежите (за повече информация относно виртуалната работа с деца и младежи, вижте [Приложение 11](#)).

Раздел 3: „Процес, а не само резултат“: Приемане на подход за правата на децата

Преглед

Подходът, основан на правата на човека, е формулиран в областта на международното развитие. За разлика от рамката на „потребностите“, която се фокусира върху удовлетворяването на потребностите на маргинализираните хора, рамката на „правата“ предоставя по-стабилна основа за социални промени, тъй като изготвя задължения за държавите - носители на правата, да спазват, защитават и насърчават правата на човека .

За целите на този инструментариум са особено подходящи два принципа на подход, основан на правата на човека:

- Отчетност: правителствата и другите носители на задължения трябва да демонстрират на носителите на права как са изпълнили своите задължения да защитават и насърчават правата на човека. Носителите на права имат право на обезщетение, ако носителите на задължения не изпълнят задълженията си.
- Участие: всички носители на права имат право да участват в разработването на политики, програми и механизми, засягащи техните права.¹⁴

Въз основа на тези принципи, подходът за правата на децата е този, който конкретно допринася за реализирането на правата на децата, както е заложено в КПДи други международни инструменти за правата на човека чрез:

- използване на стандарти и принципи за правата на детето от КПД и други международни инструменти за правата на човека за насочване на поведението, действията, политиките и програмите;
- изграждане на капацитета на децата като носители на права да отстояват правата си; и
- изграждане на капацитета на възрастните като носители на задължения да изпълняват задълженията си към децата.¹⁵

Подходът за правата на децата се фокусира върху процеса, а не само върху резултатите, от отстояването на правата на децата. Ключово за това е да се гарантира, че пълнолетните лица разбират своите задължения като носители на

¹⁴ UNDG (2003) The human rights-based approach to development cooperation: Towards a common understanding among UN agencies. Можете да намерите на: https://unsdg.un.org/sites/default/files/6959-The_Human_Rights_Based_Approach_to_Development_Cooperation_Towards_a_Common_Understanding_among_UN.pdf

¹⁵ UNICEF (2014) Child rights education toolkit: Rooting child rights in early childhood education, primary and secondary schools. Можете да намерите на: <https://www.unicef.org/media/63081/file/UNICEF-Child-Rights-Education-Toolkit.pdf>

задължения за насърчаване, защита и отстояване на правата на децата. Съгласно КПН това основно е правителството, но Конвенцията също така ясно посочва, че всички пълнолетни лица са носители на задължения; родителите, учителите, доставчиците на услуги и по-широката общност са отговорни за това децата да могат да се възползват пълноценно от своите права и да покажат на децата как те самите изпълняват това задължение.

Ето защо, преди етапа на провеждане на работа с деца и младежи по вашия проект за участие, уверете се, че всички възрастни по проекта са напълно оборудвани, като носители на задължения, да изпълнят задълженията си. Помислете дали има някакво конкретно обучение или информацията относно правата на децата, която би била полезна. Във вашата държава може да съществуват организации, като например омбудсман за правата на децата, които могат да помогнат за изграждането на вашите знания и капацитет.

По-долу ще разгледаме как да овластим децата да отстояват правата си.

Приемане на подход за правата на децата

Животът с домашно насилие (и неподходящите реакции от служби и социални услуги) възпрепятстват пълната реализация на правата на децата по много начини. Някои от тях са очевидни, като правото на децата да бъдат защитени от всякакви прояви на насилие, злоупотреба и занемаряване (член 19 на КПД). Правата на децата обаче могат да бъдат засегнати и по не толкова очевидни начини. Например правото на детето да се отпусне и да играе може да бъде затруднено чрез умишлена социална изолация от страна на извършителя. Правото на детето на образование може да бъде изложено на риск поради многократна смяна на училища или невъзможност да направи домашните си вечерно време.

Дейностите по участието трябва да предприемат стъпки за справяне с отрицателното въздействие на домашното насилие върху децата чрез активно насърчаване на техните права. Използването на основан на правата подход за участие с деца, засегнати от домашно насилие, е важно, защото:

- Подходът за правата на децата приема цялостен поглед върху благосъстоянието на детето, вместо да се съсредоточава само върху една област (напр. безопасността е жизненоважна, но също така е важно да се вземат предвид други неща като правото на децата на неприкосновеност на личния живот, правото им да излагат своите възгледи по въпроси, които ги засягат, и т.н.). Това помага да гарантираме, че не определяме участващите деца единствено чрез преживяното от тях домашно насилие, а чрез всички аспекти на тяхната идентичност и личност. Участващи в проекта ИСС деца и младежи, бяха категорични, че не искат преживяното домашно насилие да ги определя.
- Запознаването с техните права може да овласти децата, засегнати от домашно насилие. Възприемайки се като независими носители на права може да им помогне да определят преживяното домашно насилие като нарушение на

техните права, да повиши чувството им за собствено достойнство и може да повиши тяхната увереност и умения да отстояват правата си при участие с агенции/услуги.

- Подходът за правата на децата помага да се поддържа техният статут на социални участници, които са в състояние да предлагат решения за живота си, вместо да бъдат разглеждани и третирани като пасивни субекти. Това е важно в контекста на възстановяването от домашно насилие, когато действията на децата често са ограничени заедно с действията на майка им.¹⁶

Прилагане на подход, основан на права

Този раздел описва как партньорите по проекта ИСС са приложили подхода за правата на децата към участието, разсъждавайки върху наученото от всички партниращи държави. Ние изложихме процеса, който взехме за всеки модел, като подчертахме какво има добър ефект, неща, с които трябва да сме наясно, и полезни инструменти/ресурси.

Предвид фокуса на моделите върху улесняването на участието на децата, ние използваме концепцията на Лънди (Lundi) за прилагане на член 12 на КПДкато рамка за обсъждане на процеса на всеки модел за участие на ИСС.

¹⁶Houghton, C. (2015) 'Young People's perspectives on participatory ethics: Agency, power and impact in domestic abuse research and policy-making.' *Child Abuse Review*, 24, pp.235–248.

Figure: Lundy's Voice Model Checklist for Participation as included in Ireland's National Strategy on Children and Young People's Participation in Decision-Making 2015-2020¹⁷

Моделът на Лънди предоставя начин за концептуализиране на член 12 от КПД по начин, който се фокусира върху четирите му ключови елемента:

- **Пространство:** Децата трябва да получат **възможност** да изразят възглед. Това включва гарантиране: че децата са поканени да вземат участие, ако желаят да изложат своите възгледи, и че децата имат приобщаващо пространство, за да участват по начин, който не рискува да им бъде откъснато за това.

¹⁷ Ireland Department of Children and Youth Affairs, National Strategy on Children and Young People's Participation in Decision-Making 2015-2020 (17 June 2015), p. 21. Accessible here: <http://dcya.gov.ie/documents/playandrec/20150617NatStratParticipationReport.pdf>

- **Глас:** Децата трябва да бъдат **улеснявани** да изразяват възгледите си. Това включва гарантиране, че: децата разполагат с информация, необходима за осведомен възглед, дейностите и информацията са подходящи за възрастта и подходящи за децата, на децата се предоставя практическа помощ, за да им се предостави възможност да изложат своите възгледи.
- **Публика:** Мнението/възгледът трябва да бъде **изслушван**. Това включва гарантиране, че децата имат „право на публика“ - гарантирана възможност техните възгледи да бъдат съобщени на тези, които са отговорни да слушат.
- **Влияние:** Възгледът трябва да доведе до **предприемане** на подходящи действия. Това включва гарантиране, че възрастните не само слушат децата, но и че приемат сериозно възгледите им. Въпреки че това не може да бъде винаги гарантирано, един от стимулите/предпазните мерки е да се гарантира, че децата са информирани как техните възгледи са взети под внимание.

Моделът отразява факта, че тези елементи са взаимосвързани. Той изобразява факта, че член 12 има изрична хронология. Първият етап е осигуряване на правото на детето да изрази възглед. Следва правото на детето неговият възглед да получи дължимото внимание. Признавайки факта, че процесите на вземане на решения рядко са статични, моделът отчита, че след като детето бъде информирано за степента на влияние, процесът може да започне отново. И накрая, моделът показва факта, че член 12 може да се прилага ефективно само при спазване на други разпоредби на КПД; по-специално член 2 (липса на дискриминация), член 3 (висшите интереси), член 5 (право на насоки от възрастни), член 13 (право на търсене, получаване и предаване на информация) и член 19 (закрила от посегателство).

По-долу подчертаваме как всеки модел на ИСС е обърнал внимание на тези елементи, като се фокусира по-специално върху „пространството“ и

Забележка за използването на „глас“¹⁷

Използването на „глас“ за описване на процеса на излагане на възгледите на децата може да бъде проблематично. Съществуват два основни проблема, които трябва да се вземат под внимание, при използването на този термин:

- *Първо, терминът може да изключва деца, които не общуват/не могат да общуват чрез глас, а чрез невербални средства.*
- *Второ, самият термин „детски гласове“ рискува да постави децата в една категория, вместо да вземе предвид разнообразието на детския живот и опит (James 2007). Гласът на едно дете не е представителен за всички деца или дори за групи деца. Важно е да се разбере, че на гласовете на някои деца се отдава по-голямо значение, отколкото на други.*

Използвайки концепцията на Лънди за „глас“, ние не искаме да затвърждаваме гореизложеното и да признаваме ограниченията на термина.

„гласа“.¹⁸ Ще разгледаме по-подробно елементите „публика“ и „влияние“ в [Раздел 4](#).

Забележка: Въпреки че очертахме линейно процесите на участие, за да дадем възможност за яснота на желаещите да направят подобни проекти, важно е да се отбележи, че елементите са взаимосвързани и се припокриват един с друг. Например отчитането пред децата за това как се използват техните възгледи, не трябва да се случва само в края на процеса, а по време на целия процес.

Модел на участие Power Up/Power Down

Обобщение на модела: Моделът Power Up/Power Down (PU/PD) работи с деца, преживели домашно насилие, за да даде препоръки за подобряване на съдебната система по отношение на контакта с децата и домашното насилие. В рамките на поредица от сесии децата разглеждат разказ, очертаващ пътя на децата през системата за контакт с деца. Разказът се основава на преживявания опит на жени и деца, засегнати от домашно насилие. Използвайки рамка за правата на децата, децата правят промени по разказа, за да подобрят резултатите за детските герои. Препоръките на децата се представят на вземащите решения лица и се използват за информиране на съответната политика и практика.

Пространството изисква:

- Да се предостави възможност на децата да изразят своите възгледи, без да се изключват деца въз основа на възраст или други характеристики.
- Да се осигурява безопасно място децата да изложат своите възгледи, без да се страхуват от порицание или отмъщение.
- Проектът да си партнира със специализирани служби, работещи по случаи на домашно насилие, за да се подкрепят децата, които участват в проекта, и да им се дават съвети относно процесите на безопасност и благосъстояние. Тези неща бяха обсъдени преди включването на децата в проекта. Всички възрастни, които участваха, бяха

За да се гарантира, че висшите интереси на децата са защитени от самото стартиране на проекта, работниците ясно обясниха на децата (и техните майки) за:

- *правото им да изберат да участват в проекта и възможността да прекратят участието си по всяко време, ако то се окаже твърде разстройващо/трудно.*
- *това, че имат достъп до допълнителна подкрепа от техния доверен служител за подкрепа извън сесиите за участие, ако се пораждат лоши спомени.*

¹⁸Относно забележката за предпазливостта при ползването на „гласа“, вижте James, A. (2007) 'Giving voice to children's voices: practices and problems, pitfalls and potentials'. *American Anthropologist*, New Series, 109(2), In Focus: Children, Childhoods, and Childhood Studies (Jun., 2007), pp. 261-272. and Tisdall, E.K.M. (2018) 'Applying human rights to children's participation in research', in Twomey, M. and Carroll, C. (eds.) *Seen and Heard*. Oxford: Peter Lang, pp. 17-38.

запознати със съответните организационни политики и процедури по закрила на детето.

- Служителите, работещи със случаи на домашно насилие се свързаха с децата, за да узнаят интереса им към участие в проекта. Служителите предоставиха подходяща за децата информация, подходяща за възрастта, за какво става дума в проекта, какво представлява участието и как ще се използват техните възгледи. Това даде възможност на децата и техните неприявяващи насилие родители (майки), да дадат **информирано съгласие** за участие.
- Тъй като безопасността и благосъстоянието на участващите деца са от първостепенно значение, подпомагащите експерти обсъждаха и оценяваха потенциалните рискове от участието с детето и неговата майка. Ако се считаеше, че тези рискове са твърде сериозни, детето не се включваше (напр. в случаите, когато детето все още живееше с извършителя, това обикновено се считаеше за твърде голям риск). Ако рисковете се считаха за управляеми (например запазване на анонимността на децата извън проекта), тогава децата се включваха. Тази оценка не беше само за безопасността, но и за цялостното благосъстояние на децата; за някои деца, които все още се възстановяват от травматични преживявания, може да е твърде разстройващо да участват в проект, който може да породи лоши спомени. Това трябва да бъде преценено за всяко отделно дете, тъй като не всяко би имало еднаква реакция и трябва да се направи внимателно, за да не се създаде още една бариера, която затруднява правата на децата да участват. Тези дискусии се проведоха преди и по време на участието на детето в проекта.
- Беше подсигурано място, където децата да провеждат сесиите PU/PD. Беше обърнато внимание да се гарантира, че това място е подходящо за деца, удобно, осигурява спокойно пространство за почивка на децата, при необходимост, и обслужва всички допълнителни нужди на участващите деца (напр. достъп за инвалидни колички). Например, един партньор по проекта проведе работа заедно с представители на местни заинтересовани страни, за да осигури място, посветено на правата на децата и младежите и собственост на общината, за провеждане на техните сесии.
- През първата сесия с децата бяха обсъдени ключови проблеми, преди да бъдат разгледани разказите на PU/PD. Това включваше началото и приключването на сесиите, края на проекта и оценките. Заедно децата и възрастните изготвиха групово споразумение относно безопасността и поверителността. След като се съгласиха с тези

Тук от особено значение са членове 3 (висшите интереси) и 19 (защита от насилие) на UNCRC. В допълнение към гарантирането, че са налице общи защитни мерки и протоколи за защита на децата от насилие и експлоатация, е жизненоважно да се гарантира, че участието на децата няма да увеличи риска от извършителя на домашно насилие или да възпрепятства тяхното възстановяване.

правила и дадоха да се разбере, че те са отворени за обсъждане в хода на проекта, проектът можеше да започне.

Какво даде добър резултат

- Използването на съществуващите партньорства е полезно за достъп до подходящи за деца места, ресурси за права и т.н.
- Ако работите с деца, живеещи в приют за жертви на домашно насилие, провеждането на сесиите на друго място е положително за осигуряване на известна дистанция от собствения опит на децата.

Какво научихме

- Важно е да проверявате редовно с майките по време на проекта, а не само в началото, и да ги уверявате, че участието в проекта не е вредно за детето им. Например като изпращате текстово съобщение след сесията, за да информирате майките за това как е преминала сесията за тяхното дете, като има показвател физическото място, където ще се провеждат сесиите, като ги каните да присъстват на първата уводна сесия и т.н.
- Взаимоотношенията са от решаващо значение за този тип работа по участие и трябва да се отдели време за изграждането им. Провеждането на уводна сесия с децата е важно не само за установяване на процедурите по безопасност и благополучие, но и за изграждане на взаимоотношения в групата, преди да започнете.

Инструменти/ресурси

- [Политика за закрила на детето](#) (Eurochild) - пример за политика за закрила на детето, определяща основни принципи за защита и процедури за закрила на детето
- Споразумение за основни правила ([Приложение 2](#)) - то се използваше за определяне и съгласуване на процедурите за безопасност с децата през първата сесия и за размисъл при всяка следваща сесия.

Гласът изисква:

- Децата се нуждаят от информация, за да сформират информиран възглед.
- Информацията и дейностите са съобразени с възрастта и подходящи за децата, позволявайки на детето да изрази своите възгледи по начина, който е най-подходящ за него.
- Децата имат практическа подкрепа, за да изложат своите възгледи.
- По време на проекта децата взеха участие в 6-8 сесии. Сесиите бяха разпределени по начин, който позволява на децата да имат време да усвоят информацията между сесиите, без да се оставя твърде много време между тях (например веднъж или два пъти седмично). Сесиите бяха създадени по начин, който гарантира, че децата и младежите могат да изложат своите възгледи

така, както е най-подходящо за тях и за да се сведе до минимум стреса, докато те участват. Това включваше мерки като:

- дълги почивки по време на всяка сесия;
 - гарантиране, че сесиите ще бъдат забавни и приятни (това, както казва Хоутън, не е „несериозен принцип“ - удоволствието и доверието са жизненоважни за децата и младежите, за да се чувстват способни да говорят за домашното насилие);¹⁹
 - леки закуски и хранения по време на всяка сесия; и
 - осигуряване на малки благодарствени подаръци (напр. занимателни играчки, материали за изкуство и занаяти) при всяка сесия, за да покажете признателност към децата, че отделят от своето време.
- Основен принцип на подхода, основан на правата, е изграждането на капацитета на носителите на права (децата) да отстояват своите права. Ако децата не са наясно какви са техните права, те не могат да ги отстояват. Следователно, преди да се узнаеха възгледите на децата за това как да се подобрят съдебно разпоредените процеси на контакт в контекста на домашното насилие, децата се нуждаеха да узнаят и разберат правата си, за да могат да оценят как тези права се изпълняват в момента в съдебната система. Първоначалните сесии варираха при партньорите по проекта - някои включваха дейности по правата на децата в уводна сесия, докато други провеждаха дейности, на тема правата, през първите няколко сесии. На децата бяха предоставени и инструменти за оценка, които да накарат възрастните, участващи в проекта, да бъдат отговорни за спазването на техните права през целия проект. Това им помогна да прилагат правата си практически, изграждайки способността си да правят препоръки през следващите сесии за промяна на съдебната система.

Благодарствени подаръци за децата

Член 3 (висшите интереси) е от значение тук. Що се отнася до проектите за участие, прилагането на принципа на висшите интереси означава, че участието не трябва да има отрицателно въздействие върху децата. Като се има предвид потенциално разстройващата тема на проекта, беше важно да се предприемат стъпки за смекчаване на всяко възможно отрицателно въздействие върху благосъстоянието на децата и активно да се стремим да гарантираме, че участието в проекта е положително и полезно преживяване.

¹⁹ Houghton, C. (2016) 'IMPACT Briefing 2: An ethics model for involving young survivors in policy-making'. IMPACT briefing series: children, young people and domestic abuse.

- Децата се нуждаеха информацията за съдебната система да им се предостави, за да могат да направят информирани препоръки за това какво трябва да се промени. Това обаче може да се окаже разстройващо за децата, някои от които са имали лоши изживявания в контекста на съдебната система. Използването на разказ за обсъждането на теми, лични за много деца, позволи създаването на известно дистанциране от собствените им изживявания. Книгата с разказа предостави удобен за децата начин за предоставяне на информация за съдебната система и за научаване на техните възгледи относно подобрения. В хода на сесиите децата осъждаха разказа и направиха промени по него, за да гарантират, че детските герои са в безопасност и техните права са защитени.

Членове 2 (липса на дискриминация) и 13 (право на информация) на UNCRC са от особено значение тук.

Тъй като това представляваше проект за участие, беше важно всички деца, включени в PU/PD, да бъдат подпомогнати да участват доколкото могат. Това означаваше да се гарантира, че ресурсите и информацията са достъпни за всички участващи деца и семинарите са адаптирани според потребностите им. Например сесиите бяха съобразени така, че да съответстват на възрастта и етапа на развитие на децата и осигуряваха както групова работа, така и индивидуална работа, оценена според индивидуалните нужди.

Това е Мия – тя е на 7 години и обича животни и Лего. Това е Зейн. Той е на 11 години и обича Покемон и да играе баскетбол. Те живеят със своята майка, баща и кучето им Тото.

Страница от представения на децата първоначален разказ

(Кратка забележка за подхода към разказа: В оригиналния шотландски пилотен проект бе създаден разказ преди участието на децата, фокусиран върху брат и сестра, преминаващи през системата за контакти. Партньорите на ИСС намериха шотландския разказ за полезен, въпреки че трябваше да го адаптират, като отстранят някои моменти, тъй като те не отговаряха на контекста на държавата им. Ако искате да създадете изцяло нов разказ, имайте предвид, че това отнема много време и трябва да бъде включено в ресурсите и планирането от началото на проекта.)

- След приключване на сесиите се проведе тържество, за да благодарим на децата за участието и да признаем постиженията им.

Децата направиха промени по първоначалния разказ

Какво даде добър резултат

- Когато дейностите са възможно най-динамични, игриви и физически активни, децата стават по-ангажирани. Дейностите, които изискват писане, не трябва да продължават твърде много време.
- Адаптирането на разказа към ролева игра беше полезно за ангажирането на децата, както и припомнянето на разказа в началото на всяка сесия. Ако извършвате ролева игра, уточнете кой играе ролята на извършителя - това трябва да е възрастен, а не дете и трябва да се обърне особено внимание как ще се представи.
- Наличието на персонал, който разсъждава в края на всяка сесия, е важно за установяване на всякакви притеснения относно децата и гарантиране, че персоналят разполага с всичко необходимо, за да може да продължи да участва.
- Отделянето на време за празнуване на постиженията на децата е важно средство, което подпомага младите участници да се чувстват оценени и също създава представата за завършеност.

Какво научихме

- Въпреки че форматът на разказа е полезен в много отношения, това може да се окаже прекомерно много информация за децата. Въвеждането на разказа на етапи, в рамките на няколко сесии, а не наведнъж, е по-достъпно за децата.
- Бъдете готови да адаптирате сесиите си в кратки срокове: например, ако дадена дейност няма добри резултати или някои деца отсъстват от сесията.
- Наличието на по-голямо съотношение между възрастни и деца, отколкото обикновено бихте имали при друга работа, е полезно поради специфичните нужди на децата, засегнати от домашно насилие. Например, ако някое дете се разстрои и трябва да напусне групата, трябва да присъстват достатъчно възрастни, за да може някой да окаже подкрепа на това дете и да се позволи дейността да продължи за другите деца. Това **не** означава, че трябва да има повече възрастни, отколкото деца, а да има достатъчно възрастни, които да осигурят необходимата за групата подкрепа.
- Въпреки страха си от извършителя, много деца все още го обичат и се тревожат за неговото благосъстояние. Важно е да сте запознати, че това представлява проблем и тревога за децата и да не го пренебрегвате.
- Времето за почивка по време на сесиите беше моментът, в който най-често се появяваха нуждата от подкрепа или притесненията на децата. Наличието на неструктуриран, неофициален период, в който децата и възрастните имаха място за разговор, беше от полза за споделяне на информация и допълнително подчертава значението на редовните почивки за децата в този контекст.

Инструменти/ресурси

- План за “Въведение в правата” ([Приложение 3](#)) - този план за сесия предоставя дейности и ресурси за разглеждане на правата на децата съгласно КПД и за въвеждане на концепцията за правата като вид власт.
- Контролен списък на правата ([Приложение 4](#)) - този въпросник беше използван от децата, за да оценят как се зачитат правата им по време на всяка сесия.
- Първоначалните разкази на Power Up/Power Down ([Приложение 5](#)) – първоначалният разказ, предоставен на децата и младежите в Шотландия
- Дейности по ролеви игри на Power Up/Power Down ([Приложение 6](#)) – дейност между сесиите за опресняване на паметта на децата относно разказа
- Дейност за оценка на сесията ([Приложение 7](#)) – дейност, която позволява на децата да предоставят искрен коментар за сесиите

Публиката изисква:

- Гарантирана възможност за предаване на възгледите на децата на разпознаваемо лице или орган с отговорност да изслушва

- На празника на децата в края на PU/PD сесиите им беше напомнено за какво ще се използват техните възгледи и кой ще ги изслуша.
- Възгледите и препоръките на децата се представиха в кратки видеоклипове, които ще бъдат представени на ключовите лица, вземащи решения. Първоначалният разказ и преработеният разказ бяха включени в [книжка](#), която да се използва като адвокатско пособие.
- Възгледите и препоръките на децата бяха споделени на събития с ключови заинтересовани страни от различни професии (включително правосъдната система, социални служби, образованието и т.н.), за да информират работата им. Децата бяха поканени да присъстват на събитие със заинтересовани страни (в случаите когато това беше безопасно да се направи), за да видят как се изслушват техните възгледи.
- Децата бяха подпомогнати да се срещнат директно с хора от властта. Първоначалният пилотен проект в Шотландия подпомогна децата да се срещнат с първия министър на Шотландия и да ѝ обяснят директно какво искат да се промени за децата. Това, че се срещнаха с най-властния човек в Шотландия, подчерта на децата, че техните възгледи заслужават уважение и внимание и ги накара да се почувстват оценени. (Най-добрите практики в подкрепа на децата да се срещат с хора от властта са разгледани по-подробно в [Раздел 4](#)).

Влиянието изисква:

- Възгледите на децата да се приемат сериозно. Да има отчетност и прозрачност към децата и да им се казва как техните възгледи се вземат под внимание.
- Пълнолетни ръководители по проекта информираха децата какво влияние са имали техните възгледи. Например в оригиналния шотландски проект професионалистите, присъстващи на началото от излагането на препоръките на децата, бяха помолени да направят кратки видео съобщения за това как ще използват наученото от възгледите на децата в собствената си работа. По-късно тези съобщения бяха представени на участващите деца. Както каза един младеж, „Това ми помогна да разбера, че има служители в институциите, социални работници, които наистина се интересуват и слушат какво казват младите хора.“ Първият министър изпрати писмен отговор до децата след срещата им с нея, описвайки как действията на шотландското правителство се информират от препоръките на децата.
- В края на проекта пълнолетните лидери предоставиха на децата своите професионални данни за контакт, за да се уверят, че те са в състояние да се свържат с всякакви въпроси или актуална информация относно начина, по който се използват техните възгледи.

Член 13 (право на информация) е от особено значение тук. Децата имат право на достъп до информация за това как се използват техните възгледи; това включва отворени канали за комуникация с децата след края на проекта.

Забележка относно края

Освен че трябва да се гарантира, че децата ще приключат с положителна нагласа, като отпразнуват своите постижения, те се нуждаят от време, за да оценят своето включване в проект за участие. Това е полезно: децата да обмислят своя опит, да установят въздействието върху собственото им развитие и да се информират за бъдещи проекти за участие, които може да проведете. Обмислете следните точки:

- Как ще поддържате връзка с децата след проекта? Въпреки че проектът е приключил, той ще информира вашата текуща работа в областта на контакта с деца и домашното насилие. За децата е полезно да видят как техните възгледи и препоръки продължават да оказват влияние дори след официалното приключване на тяхното участие. В допълнение към неща, като изпращане на актуална информация по имейл, можете да провеждате творчески инициативи като събиране една година след края на проекта.
- Има ли възможност децата да продължат да се включват? Някои ще се радват да приключат след края на проекта, други може да искат да продължат да участват. Например, някои деца от шотландския проект PU/PD по-късно станаха членове на младата експертна група към ИСС, тъй като изразиха желание да продължат да участват в такива проекти.

Модел на участие Служител по правата на детето относно контакта с деца (Child Contact Children's Rights Officer – CCCRO)

Обобщение на модела: Ролята на CCCRO представлява специализиран работник, подпомагащ преживелите домашно насилие деца, да изложат пред съда своите възгледи относно контакта. Работникът има познания и опит в динамиката на домашното насилие и въздействието на травмата, благосъстоянието и развитието на детето и правата на децата. Той е единствено отговорен да подпомага детето да излага своите възгледи, вместо да предоставя пред съда своите професионални препоръки. Ако обаче идентифицира риск относно закрилата на детето, той ще уведоми съответните организации. CCCRO също така може да насочва децата към други служби за подкрепа, ако установи нужда от допълнителна подкрепа и насоки.

Пространството изисква:

- Да се предостави възможност на децата да изразят своите възгледи, без да се изключват деца въз основа на възраст или други характеристики.
- Да се осигурява безопасно място децата да изложат своите възгледи, без да се страхуват от порицание или отмъщение.

Тъй като този модел се съсредоточава около определена професионална роля, голяма част от определянето на пространството, където децата могат да изложат своите възгледи в този контекст, е свързано със създаването и развитието на работната позиция, като се гарантира, че тя може да функционира правилно и да изпълни целта за отстояване на правата на децата.

- Имаше достатъчно причини за разработване на ролята на CCCRO, за да се осигури присъединяване и да се получат ресурсите, необходими за функционирането на работната позиция. В шотландския модел се разработи нова работна позиция на ниво местна община, надграждайки компетенциите на съществуващ служител по правата на децата, който бе идентифицирал голям пропуск в услугата, свързана с контакта с деца и домашното насилие. Друг партньор на IJCC работи на национално ниво с вземащите лица решения, за да одобри включването на ролята на CCCRO като основен служител в новосъздадения кризисен център за жени жертви на насилие и техните деца.
- След като CCCRO зае работната позиция, първите шест месеца бяха използвани за усъвършенстване на длъжността, за създаване на механизъм за насочване към услугата и за разработване на процесите за предоставяне на детските възгледи пред съда. Това включваше изграждане на взаимоотношения със съдебни служители и съдии и договаряне на процес за получаване на възгледите на децата, който е подходящ и безопасен за тях и същевременно спазва съдебните процедури и ще бъде приет от съдиите. Поспециално трябваше да се изяснят процедурите относно поверителността и кой ще изслуша вижданията на детето, като се имат предвид опасенията за потенциална репресия от извършителя.
- CCCRO създаде система за насочване на децата към услугата. Критериите не изключваха децата въз основа на възрастта им и гарантираха, че дори много малки деца могат да бъдат насочени. CCCRO идентифицира потенциални източници на насочване в местната област (напр. здравеопазване, образование, социални служби и др.) и се обърна към тях, за да обясни своята роля и как могат да се насочат децата към нейната услуга.
- CCRO изгради връзки с ключови агенции, включително полицията, местния екип за домашно насилие и сексуално насилие, специализираните служби при случаи на домашно насилие, социални служби и образование. Тези агенции бяха важни за възможността за достъп до информация и ресурси (напр. подходящи за деца места), необходими на CCCRO да върши ефективно работата си.

Членове 2 (липса на дискриминация) и 3 (висшите интереси) са от особено значение тук. Изключително важно е работната позиция на CCCRO да включва всички деца, нуждаещи се от услугата, включително много малки деца и тези с допълнителни нужди от подкрепа (напр. с увреждания).

Процесите за получаване навъзгледите на децата трябва да бъдат разработени с първостепенно значение и с висока прозрачност и откритост. Безопасността и благосъстоянието на децата трябва да бъдат с особено приоритет предимство при вземането на информация за съдията.

Какво даде добър резултат

- При излагането на причини за работната позиция на CCCRO, беше полезно да се фокусираме върху аргумента за човешките права, че отстояването на правата на децата е задължение. Всички европейски държави са ратифицирали UNCRC и следователно са длъжни да предприемат стъпки за отстояване на правата, които тя определя.
- На практическо ниво повишаването на осведомеността за ролята на CCCRO, като мярка за ранна намеса, също беше полезно за преодоляване на съпротивата срещу финансирането ѝ. Чрез инвестиране в такава работна позиция, включването на възгледите на децата помага на съдилищата да вземат по-добри решения, които осигуряват безопасността на детето и спестяват пари в дългосрочен план.
- В шотландския контекст ролята на CCCRO беше разработена частично в резултат на проекта PU/PD и препоръките, които децата направиха за подобряване на съдебния процес. Следователно работната позиция се основава на това, което децата искат, и подчертава как подобни проекти за участие могат да бъдат използвани за изтъкване на причини за такава работна позиция.
- Беше важно да се създаде нова работна позиция, вместо да се добавят елементи към съществуваща, предвид специфичния набор от умения и знания, необходими за нейната ефективност.
- Въпреки че работната позиция трябва да работи в тясно сътрудничество със съда, тя не трябва да бъде в рамките на съдебната система. Това дава възможност за по-голяма автономност при работа с фокус върху децата.
- Шотландският модел финансира ролята чрез средства от местните власти, отредени за борбата с насилието срещу жени и момичета. Това беше полезно за фокусиране на ролята върху правата на децата по-специално в контекста на домашното насилие и за отчитане на набор от изисквания, основани на разбирането на домашното насилие по пол.
- Изграждането на отношения със съдебни служители, както и съдии, беше полезно за ориентиране в съдебните процеси и процедури. Съдебните служители организираха шотландският CCCRO да участва в съдебните процеси в началото от създаването на работната позиция, което беше полезно за изграждането на нейните познания и разбиране за съдебните процеси.
- Поддържането на процеса по насочване възможно най-опростен гарантира по-добро използване на услугата. Даването на възможност на родителите, както и на професионалистите, да изготвят направление, помага на децата да получат достъп до подкрепата.

Какво научихме

- Ролята на CCCRO не може да работи изолирано. За да функционира ефективно, от съществено значение е да има изградени подкрепящи структури на местно ниво от заинтересованите страни от различни агенции.
- Трябва да се отдели време за изграждане на доверие в работната позиция сред заинтересованите страни, особено съдиите. Това изисква открита комуникация и постоянен диалог. В шотландския модел опитът на CCCRO на работна позиция към социални служби беше полезен фактор, тъй като тя беше позната на съдилищата, понеже преди това често бе свидетелствала по дела за закрила на детето. Това не означава, че CCCRO непременно трябва да бъде работник от социални служби; в шотландския контекст обаче това се оказа полезно за изграждането на доверие. Помислете какви са притесненията на съдиите и какво може да бъде полезно за преодоляването им, ако разработвате такава работна позиция във вашия контекст.

Инструменти/ресурси

- Преглед на кипърския модел „Women’s House“, включително ролята на CCCRO (вж. [Приложение 9](#))

Гласът изисква:

- Децата се нуждаят от информация, за да сформират информиран възглед.
- Информацията и дейностите са съобразени с възрастта и подходящи за децата, позволявайки на детето да изрази своите възгледи по начина, който е най-подходящ за него.
- Децата имат практическа подкрепа, за да изложат своите възгледи.

Децата могат да се страхуват да изложат своите възгледи по много причини, включително репресивни действия от извършителя. Някои може да имат лоши изживявания с други организации или процеси и следователно да бъдат недоверчиви. От тях често се иска да говорят за трудни неща, което може да бъде разстройващо. Като се има предвид контекста, в който CCCRO работи, служителят предприема няколко стъпки, за да се увери, че детето е улеснено да изложи своите възгледи по начин, който е добър за него.

- При получаване на направление CCCRO проверява всички съответни организации, които взимат участие в живота на детето (напр. екип, работещ със случаи на домашно насилие, социални служби), за да придобие представа какво може да бъде полезно за детето при излагането на възгледите му.
- CCCRO изпраща на детето и неговия неупражняващ насилие родител (обикновено майката), информация за себе си и своята роля преди срещата с детето. Прави домашно посещение на детето, за да се представи, а след това

организира среща с детето на неутрално, подходящо за детето място въз основа на предпочитанията на детето (напр. училище, читалище и др.)

- CCCRO се среща с децата няколко пъти, за да изгради доверие и да им позволи да се чувстват достатъчно сигурни, за да дадат своите действителни възгледи. Ако CCCRO смята, че не е успял да получи пълните възгледи на детето в посочения от съда времеви срок, той моли съда за допълнително време.

- На първоначалната среща децата могат да изберат да имат подкрепящо, доверено лице (напр. учител) със себе си, докато не се почувстват удобно със CCCRO. Първоначалните срещи се фокусират върху предоставянето на детето на информацията, от която то се нуждае, за да сформира информиран възглед и да се установи кои методи на комуникация са подходящи за детето. CCCRO обяснява на детето съдебния процес по

подходящ за децата начин, за да разбере то контекста, в който се изслушват неговите възгледи, и всички различни професионалисти, участващи в процеса. Например в модела на Шотландия CCCRO използва разказа на PU/PD, за да обясни на децата съдебния процес. Тъй като разказът се основава на опит от реалния живот, децата често се отъждествяват с него и това им помага да се отпуснат. В началото CCCRO също установява следното с детето и го повтаря по време на техните сесии:

- Че детето да решава какво ще бъде написано до съдията. CCCRO има за цел да помогне да се изтъкнат неговите възгледи, но писмото ще включва думите на детето.
- Обяснение на поверителността - в шотландския контекст CCCRO може да обясни, че само съдията ще получи писмото, а родителите на детето - не.

Член 13 (право на информация и изразяване), член 16 (право на неприкосновеност на личния живот) и член 19 (закрила от посегателство) са от особено значение тук.

На децата трябва да се предоставя информация и те да бъдат подпомагани да изразяват себе си по начин, който е добър за тях. CCCRO улеснява това, като използва подходящи за деца инструменти и ресурси и като се адаптира към потребностите на отделните деца.

Необходим е баланс между защитата на правото на детето на неприкосновеност на личния живот и предпазването му от вреда. CCCRO споделя информация за детето с други лица единствено когато съществува значителен риск за безопасността и благосъстоянието на детето. CCCRO е длъжен да обясни ясно на детето границите на поверителност и само да споделя какво е уместно и пропорционално на ситуацията при разговор с други организации.

Ако обаче съществува риск за детето, писмото може да се изпрати и до други организации.

- Възможно е майките да се притесняват, че разговорът със CCCRO би застрашил детето им. Следователно CCCRO обсъжда своята роля и с майката на детето, като ѝ предоставя информация за своята роля и я насърчава да прочете същата информация, която децата получават, за да могат да използват един и същи език и термини с детето.
- След като доверието е изградено и детето разполага с информация за съдебния процес, CCCRO работи с детето, за да узнае възгледите му. Той използва творчески техники и дейности, за да узнае възгледите на децата, вместо да задава директни въпроси за неговата ситуация: напр. чрез рисуване, игри и др. Те се пригаждат в зависимост от нуждите на детето, възрастта и етапа на развитие. Те работят заедно, за да изготвят последното писмо, което ще бъде изпратено до съдията. Детето одобрява окончателната формулировка.

Член 5 (право на насоки от възрастни) е от особено значение тук. Децата имат право да получават напътствия и насоки от родители и лица, които се грижат за тях, докато растат, за да ползват максимално своите права. Това трябва да се направи по начин, който да отчита нарастващата способност на детето да прави свои собствени избори. CCCRO се информира от знанията и опита на майките за ситуацията, за да гарантира безопасността на децата, заедно с възгледите и желанията на детето.

Какво даде добър резултат

- Следване на детето по отношение на неговите нужди е важно за изграждането на доверие и улеснява детето да предостави своите възгледи по начина, който е най-добър за него. Например някои деца искат сами да напишат писмото до съдията, докато други предпочитат да диктуват на CCCRO.
- Определянето на детето като „шеф“ може да помогне за разбиване на динамиката на властта възрастен-дете и да гарантира, че детето се чувства в състояние да каже това, което наистина чувства, а не това, което според него CCCRO иска да чуе. CCCRO трябва да демонстрира готовност да действа според желанията на децата и, ако това не е възможно да се изпълни, да даде пълно обяснение защо.
- Актуализирането на това, което е „тенденция“ за децата, помага да се поддържат дейности, свързани с живота на децата.
- Общуването с детето трябва да бъде под формата на разговор, а не интервю.
- Полезно е да има анонимна система за оценка, при която децата да бъдат помолени да дадат коментари след общуването си със CCCRO. Това е полезно за продължаване на развитието на услугата, която най-добре отговаря на нуждите на децата.

- Партнирането с майките и признаването на техните защитни усилия също е важно, за да се гарантира безопасността на детето и да се успокоят майките, че разговорът със CCCRO няма да бъде вреден или опасен за тяхното дете. Например, след като получи разрешение на детето да обсъди неговите желания при контакт с майката, CCCRO може да попита майката дали препоръката на детето относно контакта може да има отрицателни последици от страна на извършителя. CCCRO може също да поиска да сподели притесненията на майката със съответните организации, например специалисти по домашно насилие, за да осигури подкрепа за майката и детето.

Какво научихме

- Някои деца не искат просто да предадат писмо. Те искат да се срещнат със съдията лице в лице или да предоставят своите възгледи чрез видеозапис. Това може да се окаже ограничаващо по отношение на възможността децата да изложат своите възгледи по начин, който е добър за тях и подчертава необходимостта съдилищата да възприемат „култура на детето“. Запознайте се с евентуалните ограничения във вашия собствен контекст, законовите изисквания и как да ги заобиколите и да работите с тях, за да задоволите най-добре изборите и предпочитанията на децата.
- Трябва да има ясно разграничаване между ролята на CCCRO като адвокат и по-широка роля за защита на децата. Въпреки че CCCRO се придържа към процедурите за закрила на детето и насочва децата към други организации, ако той прецени, че съществува риск за детето, той не предоставя своята собствена професионална оценка и препоръки на съда. Това дава възможност детето да се увери, че CCCRO улеснява излагането на неговите възгледи, а не взема решения и това намалява риска от „редактиране“ или възпрепятстване на неговите възгледи. Създаването на отделна защитна работна позиция обаче също е желателно, за да се гарантира, че съдилищата разполагат с цялата необходима информация, за да пазят децата в безопасност.
- CCCRO трябва да насочи децата и техните майки към съответните служби за подкрепа (напр. психично здраве, услуги за подпомагане на жените), тъй като работната длъжност е ограничена до съдебния процес и следователно приключва след него. Предоставянето на насоки към организации и по-нататъшни направления осигурява постоянна подкрепа за децата и техните майки след приключване на съдебния процес; например, в шотландския модел няколко деца са получили достъп до арт терапия чрез CCCRO.
- Ако е възможно в рамките на правната система, е желателно, след като съдът вземе решението, да се въведе процедура, която да провери с детето доколко решението има добри резултати за него.

Инструменти/ресурси

- [Super Listener](#) – шотландският CCCRO дава това на децата при първата среща с тях, за да им обясни нейната ролята и какви са нейните отговорности към тях. Те се предлагат на различни езици.
- [Safe and Together](#) – “Безопасно и заедно” е подходът за закрила на детето по отношение на домашното насилие, съсредоточен около концепцията, че децата се обслужват най-добре, като се работи за тяхното опазване и заедно с родителя, който не извършва закононарушения (пълнолетното лице, преживяло домашно насилие). Моделът предоставя полезна рамка и инструменти за партньорство с лица, преживели домашно насилие, с цел повишаване на безопасността и благосъстоянието на децата.

Ти Супер слушател ли си?

Публиката изисква:

- Гарантирана възможност за предаване на възгледите на децата на разпознаваемо лице или орган с отговорност да изслушва.
- След като детето е доволно от формулировката на писмото си, CCCRO го изпраща на съдията. Съдията разглежда писмото заедно с други доказателства, за да вземе решение относно контакта. В резултат на повдигнатите в писмото проблеми е възможно допълнително разследване или съдията може да поиска повече яснота от CCCRO.

Влиянието изисква:

- Възгледите на децата да се приемат сериозно. Има отчетност и прозрачност към децата и им се казва как техните възгледи се вземат под внимание
- В най-добрия случай трябва да има пряк коментар от съда до децата относно взетото решение и защо то е взето. По време на изготвянето на този материал подобна система не беше въведена по закон в Шотландия и други партньори по проекта на IJCC бяха на твърде ранен етап от установяването на ролята на CCCRO, за да има подобна система. Шотландският модел се застъпваше за разширяване на ролята на CCCRO, за да може да уведоми детето за съдебното решение, като се има предвид, че има установена връзка с него.
- По отношение на отчетността пред децата, CCCRO ясно обяснява на децата, че макар да не е гарантирано, че детето ще получи това, което поиска, съдията ще прочете писмото. По всяко време от съдебния процес, децата могат да се обърнат към CCCRO, за да зададат въпроси.

Допълнително ще разгледаме работата с възрастни, за да се вземат под внимание възгледите на децата в [Раздел 4](#).

Модел на участие Млада експертна група (Young Expert Group - YEG)

Обобщение на модела: YEG е група от деца и младежи, които са преживели домашно насилие и работят заедно с пълнолетни партньори по проекта ИСС. Преди това са участвали в проекти за участие. Те използват този опит и преживяния опит от домашно насилие, за да съветват развитието на проектните дейности на ИСС, да идентифицират и работят по приоритети за въздействие върху националната политика и да държат отговорни възрастните, участващи в проекта ИСС.

Забележка: Процесът на YEG следва много от същите принципи подобно на PU/PD процеса по отношение на отстояването на правата на децата, най-вече по отношение на безопасността, подкрепата и благоденствието. Например в проекта участват специалисти за подкрепа при случаи на домашното насилие, които имат базирана на доверие връзка с участващите деца и младежи. Безопасността и благоденствието се обсъждат индивидуално с детето/младежа, доверен работник и родител, който не извършва насилие, преди участието им. Предприемат се стъпки за свеждане до минимум на стреса и се гарантира, че участието е приятно и положително (напр. осигуряване на леки закуски и храна, дълги почивки и отделяне на време за изграждане на отношения). Следователно по-долу се очертава къде процесът на YEG се различава от PU/PD, с фокус по-специално върху „пространството“ и „гласа“ в контекста на подкрепата на младите участници да вземат решения съвместно с възрастните.

Пространството изисква:

- Да се предостави възможност на децата да изразят своите възгледи, без да се изключват деца въз основа на възраст или други характеристики.
- Да се осигурява безопасно място децата да изложат своите възгледи, без да се страхуват от порицание или отмъщение.
- Деца и младежи, които преди това са се включили в проекти за участие и са изразили интерес да участват в други проекти, бяха поканени да се присъединят към YEG. Те получиха подходяща за децата информация, обясняваща целта на проекта, колко време ще отнеме, как ще бъдат покрити разходите за участие и какво включва участието. Предвид

Член 3 (висшите интереси) е от особено значение тук.

Предвид продължителността на участието на младежите, което изисква значителна част от тяхното време, беше важно да се уверим, че участието им е от значение за тях и че те активно се възползват от него: напр. чрез придобиване на обучение, на опит в определена област, които могат да добавят към автобиографията си.

продължителността на тяхното участие (до две години), информацията ясно посочваше, че те имат право да спрат да участват по всяко време и че тяхното участие ще бъде разпределено по време на проекта, за да се избегне конфликт с други неща в живота им.

- На тях им беше предоставен формуляр за попълване с въпроси:
 - дали се нуждаят от нещо, което да им помогне да се чувстват сигурни и комфортно, за да участват (напр. хранителни изисквания, документи в лесен за четене формат),
 - как предпочитат да се свързват с тях,
 - какво искат да извлекат от участието си (напр. умения, опит) и
 - в колко часа предпочитат да се провеждат срещите.

Какво даде добър резултат

- Събирането на информация от деца и младежи преди тяхното участие е важно, за да се гарантира, че те могат да вземат участие доколкото това е по възможностите им. Предоставената от децата и младежите информация, помогна на възрастните да формулират процесите на YEG съобразно потребностите на децата и младежите. Също така помогна да се установи от самото начало, че възрастните имат за цел да улесняват работата на децата и младежите, вместо да я ръководят. Децата и младежите имаха избор и контрол върху това как ще бъде структурирано тяхното участие, а възрастните бяха отговорни за предоставянето на нещата, които биха позволили това.
- Обяснете ясно на децата и младежите нивото на ангажираност, която се очаква да поемат към проекта: може да се окаже трудно да бъдем точни, особено когато дейностите ще бъдат съвместно разработени от самите деца и младежи - но е полезно да се предостави дори приблизителна оценка за необходимото участие.

Какво научихме

- Редовното преразглеждане на обстоятелствата на децата и младежите е важно по време на проекта, тъй като обстоятелствата се променят и може да се наложи процесите да бъдат адаптирани, за да им се помогне да продължат участието си. Например, по време на пандемията на COVID-19 YEG трябваше да премине към виртуална работа. Участващите възрастни се свързаха поотделно с всяко дете и младеж, за да проверят какво им е необходимо за улесняване на виртуалната работа. На едно от тях трябваше да се закупи таблет, за да може да продължи да участва.

- Децата и младежите, които участваха, предпочитаха да се срещат през делничните дни, а не през почивните дни, защото тогава искаха да прекарват времето си с приятели и семейството. Това налагаше освобождаването им от занятията в училището/колежа, така че дейности за участие трябваше да се планират съобразно изпитните периоди, за да се гарантира, че те не пропускат важни елементи от своето образование. Важно е ясно да обясните на училищата за полезното познание, придобито от децата и младежите при участието им, ако те отсъстват от училище с цел да се включат.
- Предвид дългогодишния характер на YEG, сключването на „договор“ в началото е полезно за защита на времето на децата и младежите и за гарантиране на тяхното участие в дейности, от които те се интересуват активно. Договорът също така определя как децата и младежите ще се възползват от участието си.

Инструменти/ресурси

- Блог относно безопасно виртуално провеждане на работа с младежи ([Приложение 11](#))

Гласът изисква:

- Децата се нуждаят от информация, за да сформират информиран възглед.
- Информацията и дейностите са съобразени с възрастта и подходящи за децата, позволявайки на детето да изрази своите възгледи по начина, който е най-подходящ за него.
- Децата имат практическа подкрепа, за да изложат своите възгледи.
- Още на първата среща на YEG децата и младежите започнаха да разработват своите приоритети и работна програма за проекта. Те проучиха:
 - целите, дейностите на проекта IJCC и кои са различните партньори по проекта;
 - техните надежди и притеснения относно участието;
 - дейности, които биха искали да продължат и напред и неща, които не са искали да правят; и

Член 13 (право на информация и изразяване) е от особено значение тук. Неща като изграждането на екип и прозрачността при взимането на решения са също толкова важни, за да се даде възможност на децата да се изразят изцяло, както и приспособяването на дейностите и информацията към възрастта им. Предвид статута на децата и младежите като лица, вземащи съвместни решения, те трябваше да се чувстват овластени да изразят мнението си пред възрастните, които бяха част от проекта. Това включваше те да разполагат с цялата информация, с която разполагаха възрастните, преди да вземат решение като група.

- какво им е било необходимо, за да им се помогне: да се чувстват в безопасност; да се чувстват уверени; да се забавляват.

След тази среща възрастните изготвиха работна програма въз основа на дискусиите на групата, която децата и младежите одобриха при следващата среща. Работната програма беше придружена и от групово споразумение, основаващо се на това, което децата и младежите посочиха като необходимо, за да могат да участват: например, те установиха, че им е необходимо време за извършване на забавни дейности, които не включват никаква работа по ИСС, за да се опознаят по-добре и комфортно да работят заедно. Поради това в работната програма беше отделено време за подобни дейности.

- Беше постигнато съгласие, че тъй като някои членове се интересуват от дейности като писане на блогове, а други не, трябва да има възможност за включване/отказ от дейности/обучения (така че не всеки трябва да присъства на конкретна среща, ако не се интересува от този конкретен аспект на проекта). Въпреки че дейността се предлага на всички за прозрачност, не всеки трябва да я извършва.
- Колективното вземане на решения е ключов компонент на YEG. Не се вземат решения за трудови дейности, докато децата и младежите не ги одобрят, напр. покана за среща с политик. Външни хора не се канят на срещи на YEG без одобрението на децата и младежите.

Какво даде добър резултат

- Предвид дългосрочния ангажимент на YEG, наличието на редовни възможности за социално общуване, без „да се работи“, е важно за сплотяването на групата. То също така дава възможност на възрастните да наблюдават как се справят децата и младежите по отношение на благоденствието.
- Разработването на собствено лого и марка, отделно от проекта на IJCC, беше полезно за изграждане на групова идентичност и за предоставяне на младите експерти на собственост и статут по отношение на техните работни дейности.
- Използването на смесени методи за комуникация с групата беше полезно, за да се гарантира, че всеки получава информация по начин, който е най-добър за него.
- Важно е да се предоставят доказателства на децата и младежите за техните постижения и умения, придобити чрез участието. Например, като се напишат ключови умения, които децата и младежите могат да използват в автобиографиите си, като им се помага да използват времето си, прекарано в проекта, за да работят в насока придобиване на награда за доброволци и т.н.

Какво научихме

- Децата и младежите искаха да разберат как се финансират техните дейности (както „забавни“, така и „работни“ дейности). Прозрачността на бюджета се оказва важна информация за децата и младежите.
- Наличието на индивидуална, а не групова оценка в края на всяка среща на YEG помогна да се гарантира, че членовете не са повлияни от мнението на другите и даде възможност за по-честни коментари.

Инструменти/ресурси

- [Блог](#) от млад експерт относно участието в Yello!
- План на сесия: Копroduциране на видеозаписи за повишаване на осведомеността ([Приложение 12](#))

Публиката изисква:

- Гарантирана възможност за предаване на възгледите на децата на разпознаваемо лице или орган с отговорност да изслушва.
- Като съветници по проекта IJCC, участниците в YEG имаха гарантирани възможности да изложат своите възгледи пред партньорите по проекта IJCC. Те решиха как искат да се ангажират с тях и избраха да направят сесия с партньорите по време на проектна среща за това как да работят безопасно и съдържателно с деца и младежи. Проектираха дейност за сближаване и направиха презентация, в която очертаха ключовите си съвети към партньорите.

- УЕГ разработи комикс, насочен към други деца и младежи, който партньорите на ИСС могат да представят на деца и младежи, които поканят да участват в техния собствен проект за участие.
- УЕГ беше подпомогната да се срещне с вземащите решения на национално ниво заедно с възрастните в проекта. В Шотландия УЕГ се срещна с министър от правителството, отговорен за гражданското право, включително контактите с деца, за да изложи своите виждания и препоръки относно промените, които трябва да бъдат направени в системата. Групата изложи писмени и устни доказателства пред парламентарна комисия, за да информира разработването на законодателен акт, променящ процедурите за контакт с деца. Друг партньор по проекта на ИСС подкрепи тяхната УЕГ да присъства на многосекторен форум за контакта с деца и домашното насилие и съвместно разработи брифинг, насочен към професионалистите.

[Раздел 4](#) излага в повече подробности най-добрата практика за подпомагане на деца и младежи да се срещнат с хора от властта.

Влиянието изисква:

- Възгледите на децата да се приемат сериозно. Да има отчетност и прозрачност към децата и да им се казва как техните възгледи се вземат под внимание.

[Раздел 4](#) обсъжда как да насърчим вземащите решения лица да се отчитат пред децата и младежите по отношение на влиянието. По-долната част се фокусира върху това как възрастните от проекта ИСС бяха открити и се отчитаха пред УЕГ.

- УЕГ получаваше редовно актуална информация от възрастните от проекта за извършената работа и постигнатия напредък, така УЕГ можеше да оцени доколко възрастните постигат целите на проекта.
- Бяха информирани за това как техните резултати са използвани от възрастните по проекта. Например комиксът, който те създадоха за проекта, беше споделен с професионалисти срещу насилието над жени, а УЕГ получи коментар за това как комиксът беше приет от тези професионалисти.
- Възрастните предприеха оценка с УЕГ в края на всяка среща и при необходимост правеха промени по следващите срещи въз основа на отзивите на децата и младежите.
- УЕГ проведе сесия за оценка по време на проекта ИСС и в неговия край, за да оцени цялостния му напредък.
- Възрастните документираха всички доказателства, демонстриращи въздействието на УЕГ (напр. това, че бяха споменати в Парламента), за да види УЕГ как възгледите ѝ оказват влияние.

Раздел 4 Разговор с властта: влияние и въздействие

При възприемането на подход, основан на правата, към проекти за участие в контакта с деца и домашното насилие, резултатите ще бъдат безценни за въздействие върху положителните промени. В този раздел ние очертаваме някои съвети за това как да използвате резултатите от вашия проект за участие, включително включване на деца и младежи в повлияващи дейности.

Какво включва повлияването?

В този раздел „повлияване“ по същество означава работа за постигане на положителна промяна в политиката и практиката, засягаща жени и деца, подложени на домашно насилие. Повлияването може да включва:

- промяна на нагласите (напр. чрез повишаване на осведомеността и обучение);
- промяна на поведението (напр. чрез ангажиране в разработването на практически насоки и процеси, ориентирани към правата на децата); и
- промяна на системи (напр. чрез ангажиране в разработването на закони и механизми за отчетност).

Съвети за повлияване

Определете към кого да се насочите

Помислете за ключовите организации/органи, с които трябва да се установите контакт. Кой трябва да узнае за посланията на вашия проект? Полезно е да направите упражнението картографиране (планиране), което да ви помогне да решите къде би било най-полезно да фокусирате енергиите си. Какви са пропуските и силните страни в сегашната система около контакта с деца и домашното насилие? Къде има съпротива и къде има възможности?

Помислете какви съюзници имате вече, които могат да подкрепят усилията ви да повлияете. Реалната промяна рядко идва от една организация или отделно лице и включва съвместни усилия. Изграждането на алианси е неразделна част от ефективното повлияване. Например, с помощта на един подкрепящ съдия,

партньор на ИСС успя да осъществи контакт с други съдии. Друг използва връзки с феминистка адвокатска мрежа, за да се свърже с правни професионалисти.

Какво даде добър резултат

Обединяването на ключови агенции чрез редовни форуми помага да се оценят областите за подобряване на системата и служи като беседа за идентифициране на областите на съпротива и възможности. Партньорите на ИСС събраха на едно място редица професионалисти, включително полиция, социални служби, съдебна власт, образование и адвокати чрез редовни форуми, за да идентифицират възможностите за напредък в научаването и резултатите от работата по участието.

Разпространете съобщенията

Разработете комуникационна стратегия за разпространение на резултатите от проекта: това може да включва неща като кампания в социалните медии или създаване на специален уебсайт като ресурс, съдържащ резултатите от проекта.

Използвайте резултатите от участието в обучение/повишаването на осведомеността

Включете наученото и резултатите от вашата работа по участието в материали за обучение и/или повишаване на осведомеността. Например, един партньор на ИСС проведе работа с център по детско право, за да актуализира предлаганото там обучение за адвокати на тема контакта с деца, чрез използване на възгледите на децата и препоръките от работата по участието.

Участвайте в повлияване на политики

Ключова част от повлияването е на ниво политика - но какво означава това на практика? Политиката може да бъде широк термин, който обхваща редица неща. Когато говорим за повлияване на политиката, основните типове неща, върху които бихме могли да се съсредоточим, включват:

- Законодателство (напр. съответните закони относно домашното насилие, правата на децата или съдебните процеси)
- Местни и национални стратегии (напр. национални стратегии за превенция на насилието над жените, стратегии за правата на децата)
- Преразглеждане/реформи на политиката (напр. национални/международни консултации относно политиката, включително докладване по държави пред комитетите на ООН)
- Насоки (напр. насоки за закрила на детето, насоки за най-добри практики при подкрепа на жертвите на домашно насилие)

Стремете се да участвате в обвързаните с политиките процеси, използвайки резултатите от работата по участието като доказателство при консултациите или при среща с тези, които изготвят законодателството.

Проучване: Пътят на децата относно повлияването върху политиката за контакта с деца в Шотландия

Деца, участвали в PU/PD, бяха подпомогнати, за да срещнат с първия министър на Шотландия Никола Стърджън. Те й представиха своите препоръки от PU/PD и я попитаха как ще използва властта си, за да подобри системата за деца, подложени на домашно насилие.

След тази среща националната стратегия на Шотландия за борба с насилието над жени включваше точка за действие за използване на препоръките на PU/PD с цел информиране на национална консултация за реформиране на процесите на семейното право. Някои от препоръките на децата бяха включени като предложения в консултацията, като например предоставяне на децата на набор от възможности за представяне на техните възгледи пред съдилищата. Чрез работата с партниращите организации получихме силна подкрепа относно предложенията на децата.

Консултацията доведе до разработването на законодателен акт за реформиране на елементи от системата на семейното право, включително предложения за по-добра защита на децата и жените, преживели домашно насилие, и подобряване на механизмите децата да могат да предоставят своите възгледи пред съда.

УЕГ към IJCC за Шотландия се срещна с министър от правителството, отговарящ за разработването на законодателството, за да изложи своите възгледи и какво трябва да се подобри в законодателството за деца, засегнати от домашно насилие. Те също така предоставих писмени и устни доказателства пред парламентарната комисия, която разглежда законодателството.

Законодателството беше съществено модифицирано с изменения, с приети ключови препоръки от Yello!. Те включват съществени нови разпоредби, по-специално услуга за застъпничество на деца (супер слушател - Super Listener) и мерки за защита на поверителността на децата. Други елементи на законопроекта бяха подсилени от участието на децата. Беше признат приноса на

Yello! по време на разработването на законопроекта в Парламента, като няколко члена на шотландския парламент цитираха своите доказателства директно в парламентарните дебати на законопроекта.

Справяне със съпротивата

Като се има предвид темата на работата за участие, очертана в този инструментариум, има ситуации, при които външните заинтересовани страни могат да реагират с липса на разбиране, несъгласие или дори враждебност. Очаква се, че както методологията, така и посланията от проекти за участие, фокусирани върху контакта с деца и домашното насилие, да бъдат посрещнати със съпротива от някои.

Следователно е важно да подготвите контрааргументи ([вж. брифинга за участие на ИСС за контрааргументи на често срещани критики](#)) и да предприемете стъпки, за да се предпазите. Това е особено важно, ако предприемате въздействие с деца и младежи, за да гарантирате, че те не са изложени на враждебна съпротива.

- **Използване на съюзници:** Изправянето пред съпротивата в партньорство с ключови съюзници може да бъде много полезен инструмент за подкрепа на вашите аргументи от друга гледна точка, освен вашата, за придаване на допълнителна легитимност на вашите послания или просто за морална подкрепа. Като се има предвид съпротивата в някои кръгове относно феминистките разбирания за домашно насилие или това, че децата имат право да се изкажат по въпроси, които ги засягат, може да е по-ефективно вашето послание да се популяризира чрез поддръжници в различни области.
- **Справяне с антифеминистката съпротива:** Белгийската благотворителна организация за борба с насилието над жени “Garance ASBL” разработи ръководство „Вербална самозащита“ (Verbal Self-Defence) за справяне с антифеминизма. Ръководството споделя основни инструменти, съвети и трикове, за да знаете кога да действате, как да запазите хладнокръвие, как да се предпазите и кои тактики да използвате. Ръководството можете да намерите [тук](#).
- **Справяне със съпротивата срещу вземането под внимание на насилието над жени при случаи на контакти с деца:**
 - Ако вашата държава е ратифицирала Истанбулската конвенция, тя включва законово задължение „да се предприемат необходимите законодателни или други мерки, за да се гарантира, че при определянето на правата на попечителство и посещение на децата се вземат предвид случаите на [насилие над жени]“ и „да се предприемат необходимите законодателни или други мерки, за да се гарантира, че упражняването на каквито и да било права за посещение или попечителство не застрашава правата и безопасността на жертвата или децата“.
 - [Изявление](#) на международни експерти по правата на жените относно необходимостта от отчитане на насилието над жени при случаи на контакт с деца и опасността от използване на понятието „родителско

отчуждение“ за да се игнорира, минимизира или отрече домашното насилие

- **Справяне със съпротивата срещу правата/участието на децата:** Въпреки почти универсалната ратификация на КПН, продължава да съществува съпротива срещу участието на децата, обикновено съсредоточавайки се около аргументи относно липсата на компетентност на децата или подкопаването на правата и отговорностите на родителите. Често става въпрос за изграждане на по-добро разбиране на това, какво включват правата и участието на децата. Понякога може да е важно това да бъде подкрепено с определяне на правата на децата като законово задължение. Разучете и се подгответе относно правните задължения около правата на децата във вашия контекст, за да имате готови контрааргументи.

Забележка за грижите

Опитите за повлияване във враждебна или съпротивляваща се среда може да бъде уморително и стресиращо. Не забравяйте да се грижите за себе си и децата/младежите, които подкрепяте, като имате предвид следните неща:

- Съпротивата не винаги може да бъде преодоляна: избирайте битките си
- Малко победи се постигат без ефекта на постоянните усилия
- Да допускаме грешки е добро нещо: то може да ни позволи да научим нови стратегии
- Когато очаквате съпротива на някакво събитие, опитайте се да не го посещавате сами – вземете още някой за морална и емоционална подкрепа
- Подробният анализ с доверени колеги след справяне със съпротивата може да бъде полезен за облекчаване на стреса и разработване на нови стратегии

Включване на деца и младежи в повлияването

В зависимост от контекста, в който работите, може да е неподходящо или непрактично децата и младежите да се срещат директно с хора от властта (напр. може да е твърде опасно). Някои деца и младежи също може да не искат да участват в подобни дейности. Има много начини децата и младежите да бъдат включени в повлияването, без да присъстват лично на събития/срещи. Това може да включва:

- Съвместно разработване на въздействащи материали, напр. работа с деца и младежи да създадат уебсайт за резултатите от участието, съвместно разработване на учебни материали, използвайки резултатите от участието
- Подпомагане на децата и младежите да разработят свой собствен отговор на консултацията относно политика (вж. сесията за разработване на отговор на консултацията с Млада експертна група ([Приложение 13](#)))

Предоставянето на безопасни, съдържателни възможности за децата и младежите да се срещнат лично с вземащите решения лица, е важна част от

повлияването върху контакта с деца и домашното насилие. Може да бъде полезно при създаването на по-голяма отчетност пред децата и младите хора, тъй като те са в състояние да изложат своите виждания директно пред властимащите лица, без думите им да бъдат „филтрирани“ от възрастните. Също така лицата, вземащи решения, могат да почувстват по-голяма отговорност да вземат под внимание казаното им от децата и младежите, когато се срещнат лично с тях.

Подпомагане на деца и младежи да се срещнат с хора от властта

Срещата с политици и други властимащи хора може да бъде смущаваща за възрастните, камо ли за деца и младежи, така че е необходимо внимателно планиране, за да им се позволи да се почувстват подготвени и уверени. Има специални благоприятстващи фактори за безопасност, които трябва да се вземат предвид, при подпомагането на деца и младежи, засегнати от домашно насилие, да се срещат с хора от властта. По-долу излагаме това, което сме преценили, че е полезно при подкрепяне на безопасността и е благоприятстващо за деца и младежи, засегнати от домашно насилие, когато се срещат с властимащите лица.

- Работете с децата и младежите, за да установите кои са хората, с които искат да се срещнат. Въпреки, че YEG към ИСС смяташе, че е важно да се срещне с политици, които имат правомощията да променят политиката и закона, групата също искаше да се срещне директно със съдии, като се има предвид, че те са хората, които вземат решения по дела за контакти с деца.
- Работете с деца и младежи, за да решите в какво качество искат да присъстват на събития/срещи с вземащите решения лица. Например YEG за един партньор на ИСС реши, че иска да присъства на многосекторно събитие като участник, а не като говорител. Важно е да не притискате децата и младите хора да направят нещо, което не желаят.
- Извършете оценка на риска по отношение на срещата. Тя трябва да изследва какво може да причини вреда на участниците, за да можете да прецените дали сте взели достатъчно предпазни мерки или трябва да предприемете повече, за да предотвратите вреда. Вашата оценка на риска трябва да идентифицира практически действия, които предпазват хората от вреда и нараняване, включително потенциален емоционален стрес. Някои въпроси могат да включват:
 - Възможно ли е проблемите, повдигнати по време на срещата, да предизвикат емоционален стрес?
 - Има ли вероятност те да бъдат изложени на враждебна съпротива?
 - Има ли вероятност участието да изложи детето или младежа на риск от страна на извършителя на домашно насилие?
 - Има ли риск от страна на извършителя по време на дейността - за отделното дете/младеж и други млади участници?

Това трябва да включва и оценка на външните хора, с които детето/младежът ще се срещне - важно е да не се правят предположения относно знанията на възрастните за домашното насилие.

- Преди срещата договорете процедури за безопасност и поверителност с възрастни, деца и младежи. Например, договорете процедурите за правене на снимки и как се оповестява срещата; в някои случаи това може да е безопасно, но в други не.
- Предоставете информация на децата и младежите, като посочите целта на срещата, кой ще бъде там, какво ще се случи на всеки етап от деня и къде ще се проведе срещата. Включете снимки на мястото на срещата и хората, които ще присъстват, за да могат децата и младежите предварително да си изградят представа.

Съвет: Когато УЕГ към ИСС се срещна с министър на правителството, служител от Парламента дойде да разговаря с представителите на групата преди срещата и обясни процеса по посещение на Парламента. Това, че този човек предостави информация, помогна ситуацията да стане “по-реална” за участващите деца и младежи.

- Ако децата и младежите говорят директно на срещата, работете с тях, за да формулирате ключовите послания, които те искат да обсъдят, и какви въпроси може да поискат да зададат на вземащите решения лица. Полезно е преди срещата да се проведе „репетиция“, при която децата и младежите имат възможност да практикуват това, което ще кажат, и да добият представа как ще протече срещата.
- Направете възможно най-безопасен маршрут за срещата - полезно е да имате на разположение отделна стая, в случай че децата и младежите се почувстват претоварени по време на срещата и се нуждаят от тихо място, на което да отидат. Уверете се, че децата и младежите са хапнали преди срещата. Вземете нещата със себе си, за да направите мястото на срещата по-познато, напр. играчки, занимания за изкуства и занаяти. Ако децата и младежите провеждат лична среща с човек, който взема решения, опитайте се да се уверите, че в стаята няма твърде много други възрастни.

Съвет: Уверете се, че посланията на децата и младежите са записани и че възрастните, които ги подкрепят, имат копие. Това се прави в случай, че децата и младежите се почувстват претоварени и поискат подкрепящ възрастен да се намеси от тяхно име по време на срещата или да им подсказе нещо, ако имат нужда от това.

- Уверете се, че има възможност децата и младежите да проведат подробен анализ след срещата. Основната препоръка от УЕГ към ИСС беше да се организира забавна дейност след среща с вземащо решения лице. По този начин децата и младежите имат нещо, което очакват с нетърпение и могат да „разпуснат“ след това.

- Осигурете време за коментари - важно е вземащото решения лице, след срещата да проследява събитията директно с децата и младежите, а не само с възрастните, за да покаже как е приело възгледите им сериозно. Това може да бъде под формата на писмо, видео съобщение или дори последваща среща.

Инструменти/ресурси

- Дейност в подкрепа на децата и младежите да се срещнат с вземащите решения лица ([Приложение 15](#))
- Писмо от първия министър на Шотландия с коментари към децата, участващи в PU/PD – пример как хората на власт се отчитат пред деца и младежи ([Приложение 14](#))

Подготовка на хора от властта за среща с деца и младежи

Също толкова важно е и да подготвите хората от властта за срещата с деца и младежи. Както споменахме в раздела за справяне със съпротивата, вземащите решения лица могат да не са добре запознати с домашното насилие. Те също така могат да не са склонни да се срещат с деца и младежи, тъй като не са сигурни как да общуват с тях, не вярват, че са компетентни или в случай на домашно насилие се страхуват, че децата и младежите, които дават своите възгледи, ще бъдат “повторно травмирани” от тях. Необходимо е да се изградят взаимоотношения с хората от властта и техните представители преди срещата им с децата и младежите, за да се отговори на притесненията им и да се направи оценка на тяхното разбиране и готовност за среща с деца и младежи.

Проведете кратка дискусия за това какво е безопасно и опасно при общуването с децата и младежите и подсигурете съгласието им, че ще осъществят повторна връзка с децата и младежите след срещата, за да покажат как са се вслушали в техните възгледи.

Инструменти/ресурси

- Кодекс на поведение за възрастни ([Приложение 16](#)) – пример за събитие, в което се изисква присъстващите възрастни да се съгласят с мерки, които да помогнат на децата и младежите да бъдат в безопасност.
- Брифинг за членовете на комисията ([Приложение 17](#)) – брифинг, изпратен на членовете на парламентарната комисия преди срещата им с YEG, очертаващ ключови проблеми, които трябва да имат предвид при среща с децата и младежите.

Списък с приложения

Можете да намерите приложенията на <https://www.ed.ac.uk/education/rke/centres-groups/childhood-and-youth-studies-research-group/research/ijcc/participation-resources>

Приложение 1	Контролен списък на мястото за срещи
Приложение 2	Споразумение за основни правила
Приложение 3	План на сесия за въведение в правата
Приложение 4	Контролен списък на правата
Приложение 5	Оригинални разкази на Power Up/Power Down
Приложение 6	Ролева игра на Power Up/Power Down
Приложение 7	Дейност за оценка на сесията
Приложение 8	Power Up/Power Down: Съдебно разпореден контакт с родител, домашно насилие и гласът на детето
Приложение 9	Преглед на "Women's House", Кипър
Приложение 10	<p>Пощенски картички със Super Listener</p> <ul style="list-style-type: none"> • Български • Английски • Френски • Немски • Гръцки • Полски • Португалски • Румънски • Испански <p>Плакати със Super Listener</p> <ul style="list-style-type: none"> • Български • Английски • Френски • Немски • Гръцки • Полски • Португалски • Румънски • Испански
Приложение 11	Съвети за виртуална работа с деца и младежи
Приложение 12	Сесия за копродукциране на анимации с деца и младежи

Приложение 13	Сесия за разработване на отговор на консултация с Група млади експерти
Приложение 14	Писмо от Министър-председателя на Шотландия
Приложение 15	Дейност в подкрепа на децата и младежите да се срещнат с вземащите решения лица
Приложение 16	Кодекс на поведение за възрастни
Приложение 17	Брифинг за членове на шотландския парламент относно срещата с деца и младежи

ОТНОСНО (ИСС)

„Подобряване на правосъдието във връзка с контактите с децата, пострадали от домашно насилие“ (ИСС) има за цел да подобри участието на деца и младежи в процеса по вземане на решения относно контакта с деца в семейства, засегнати от домашно насилие.

- Под „контакт с деца“ имаме предвид комуникация (като телефонни обаждания или прекарване на време) между дете и родител, които не живеят редовно заедно.
- Под „участие“ имаме предвид човешките права на децата съгласно Конвенцията на ООН за правата на детето (КПН). Децата имат редица права на участие, включително правото да изразяват свободно своите възгледи по въпроси, които ги засягат, и тези възгледи да бъдат разглеждани сериозно.

“Подобряване на правосъдието във връзка с контактите с децата, пострадали от домашно насилие” е проект в пет европейски държави (България, Кипър, Португалия, Румъния и Шотландия), който се провежда от ноември 2018 г. до януари 2020 г. Всяка държава проучва модели за участие на деца и младежи и работи със заинтересовани страни за премахване на барьерите и за подобряване на механизмите, които подпомагат участието на деца и младежи.

Повече информация може да намерите на нашата интернет страница.

www.ed.ac.uk/education/ijcc

Нашите млади съветници

“Подобряване на правосъдието във връзка с контактите с децата, пострадали от домашно насилие” получава съвети от група млади експерти на име Yello!, които имат предишен опит в работа по участието. Младежите са на възраст между 12 и 18 години и имат опит в сферата на домашното насилие.

ПОДКРЕПА

Ако търсите съвет или информация за домашното насилие, ще получите помощ. “Жените срещу насилието в Европа” (Women Against Violence Europe) разполагат с информация за специализираните служби в цяла Европа на адрес www.wave-network.org/find-help

Финансиране

Този документ се финансира от Програмата за права, равенство и гражданство на Европейския съюз (2014-2020 г.).

Съдържанието представя единствено възгледите на автора и е изцяло негова/нейна отговорност. Европейската комисия не поема никаква отговорност за използване на съдържаната информация.

Ако имате нужда от този документ в друг формат, като например уголемен шрифт или цветен фон, моля, свържете се с Грейс Конг на Grace.Kong@ed.ac.uk или +44 (0) 131 651 6459 [*Моля, обърнете внимание, че в момента тя работи от вкъщи по време на карантината във Великобритания и няма да може да отговори на обажданията ви от нейния офис.]

